

Egy nap, egy hordó kék festék 30 éven át, plusz a hígító

Pipacs

*nem én törtem
gyufa pipacsát
nem én törtem a rézkulcsba
(Agyonvert csipke, 1969)*

Tudtam én, az elmúlt negyven év folyamán itt a tanya körül, hol a budi mögött (főleg a tanyások eszkábálták ezeket a budikat, de a legnagyobbat, ugyanis valamit elmértünk, lakni is lehetett volna benne, megboldogult bátyámmal építettük), hol az istálló, illetve az istálló mögötti alacsony fészter mellett, ott, ahol a nyulak meg az őzek inni a búzában-kukoricában a Sárgaárokra kijárnak, olykor meglepően erősen tud fölcsapni a földből: a pipacs. Írtam is róla egy-két verset, valami olyasmit, hogy amikor kis klapec koromban megpillantottam, sikítva szaladtam ómamához, jaj, valaki, tán az Isten, vérrel hányt le a budi mögött a friss búzát, meg az *Agyonvert csipkében* is találtam egy prangijás momentumot, majd újra kell olvasnom azokat a véres meg prangijás verseket, mert már különben is gondoltam arra, megint szeget kötök valamelyik lyukas rézkulcsra, beletöröm a gyufa vörös fejét és a sarkon a falhoz csapom, majd elszaladok, nem értem, miért írtam, hogy nem én törtem a gyufa fejét a rézkulcsba, amikor én törtem, ahogyan a sárból-agyagból készült városágyúk közepébe is én köptem, szerettem földhöz csapkodni őket... Igen, mondom, tudtam, hogy egy-egy lepedőnyi, epergyűjtő-ponyványi helyen olykor hirtelen fölcsap valami piros, előbb azt hiszed, már itt is paprikaföldnek törték fel a sziket, aztán meg azt, hogy az orosz naftások fúrása nyomán nem kőolaj, hanem valami vörös festék, mint a vér, a föld vére, valami zsíros vörös festék csap föl a mélyből, Tihamér álmodozott is ilyen nagy vörös vásznakról, József készített is egy pipacsos fotószeriát, amelyet Tihamér előtti tisztelgésnek is értelmezhetnék, biztosan már több helyen ki is állította őket, Orléans-ban, Avignonban, Párizsban egészen biztosan, nekem is van e szeriából egy bekeretezett fotóm, meg Penová, a finom bácstopolyai festő is festett pipacsokat, jóllehet az én pipacsom Holan, a nagy cseh költő vadmákcokra tulajdonképpen, mellyel szeretkezés után a szemérmesen elforduló nő megtöröli ágyékát, mi az, hogy ágyék, kérdezte Galac Józsi, aki valahonnan messziről jött hozzánk nyaranta látogatóba, a szemérem tájéka, mondta Löttyöge, a szemérem tájéka, kérdeztük, Galac Józsi viszont azt mondta, akkor ő tájfestő lesz, ha megnő, én is,

A Jelenkor Kiadónál megjelenő, *Szeméremékszerek 2. A tanyasi tékából* című kötet részletei

én is, mondtuk még néhányan, de aztán valahogy elvesztettük szem elől Galac Józsikát, pedig az is lehetséges, valóban tájfestő lett, jelentős tájfestő... Akárha egy új Titorelli... Aztán van olyan év is, amikor alig akad egy-két szál pipacs a földéken, már arra gondolsz, a pipacs is eltűnik örökre, el, mint a búzavirág, el, mint az árvalányhaj, és az ő helyére is a vaddohány, a selyemkóró tülekedik. Ám akkor most, április vége felé, tényleg elementáris erővel, már-már lávaként csapott föl a vörös, zsúfoltan, összefüggően, majdhogynem egy egész holdon.

Az idősebbek nem győzik bizonygatni, soha sehol sem volt még ilyen intenzív a pipacs, mint most itt, a Nagy Torma tanyája és a mi tanyánk közötti holdnyi parcellán. Jóllehet csak az történt, magyarázták kérdésekre Mátéék, csak az, hogy Nagy Torma az idén nem vetett semmit abba a földbe. Tavaly mi volt benne, kérdeztem. Rozs, mondták. Rozs, kérdeztem. Igen, mondták, rozs. Az idén Nagy Torma valahogy nem érkezett. Nem érkezett semmit se csinálni. Kicsit, mondta Máté, mintha megroskadt volna, különösen a másik juhással való újabb verekedése óta, mert mostanság, Bus Károly-Kardel halála után, két juhász is van felénk, a Nagy Torma meg a jehovista, így hívja, a jehovista, akivel, mind egyértelműbbé lett, élet-halál harcot vívnak pásztorbotjaikkal, miközben jól látható, a nagy bicskák ott lapulnak farzsebükben. Hogy Nagy Torma a veséivel már régóta kínlódik, azt tudtuk, meg azt is, hogy a gerincsérve is mintha kiújult volna, meséli, hosszú évekig foglalkozott bútorszállítással a TRGOPROMET-ben, úgyhogy az ő foglalkozása tulajdonképpen, ezt gyakran hangsúlyozza – s ezzel azt is, hogy ő egy városi ember –: a bútorszállítás, igen, ő bútorszállító, és csak aztán juhász, csak aztán a Járás szelleme, mondja, az, aki összeakaszkodott volt a jehovistával, és hát arra, a bútorszállításra ment rá a gerince, mert ott is csak virtuskodott... Mostanság birkákat fogott fel, meg hogy emberek között legyen, ne egye meg a magány, eljárt ide-oda dolgozni. A barackosát, melyre kezdetben büszke volt, melybe a tanya előző tulajdonosa, Rudi, a helyi cipőgyár, az ELITA egykori igazgatója, városkánk egykori polgármestere rengeteg energiát fektetett (emlékszem, felesége, Ancika minden évben hozott át nekünk egy-egy vödör rózsá- meg kajsziarackot, Rudi pedig rendszeresen áthívtott megkóstolni a barackpálinkáját, melyre jogosan volt büszke, nemegyszer alig tudtuk abbagygni a kóstolót, nemegyszer négykézláb érkeztem haza, sőt egyszer el is tévedtem, nem hazamentem, hanem neki, négykézláb neki a pusztá Járásnak, jó volt négykézláb tapicskolni a sziksóban, mesélik, a csordás éppen nem volt a csordával, ezt persze a Szokol Zoli kiszínezte már kissé, mármint hogy én szépen elvegyültem a marhák között a csordában, estefelé, ahogy a Sárgaárok irányába fordította a közben visszaért csordás a csordát, azt vette észre, mintha több marha lenne, de nem olvasta újra, ugyanis úgy gondolta, ha több van, ha eggyel, ha tízzel több van, az nem baj, akkor van baj, ha eggyel kevesebb, akkor kell újraolvasni a csordát), a barackosát nagyrészt kivagdosta, feltűzelte a banyakemencében. Tulajdonképpen az történt, két-három éve akkora volt a termés, megütötte fáit a guta. Sorban beleszakadtak a termésbe... Szóval, az idén is birkákat fogott fel, 150 darabot, meg még hozzácsapta a saját 50 birkáját, az 200, és az éppen elég neki, magyarázza. Ugyanis többet nem is tudna felfogni, mivel hogy nincs kutyája. Illetve van egy halsóvány, szomorú szemű kutyája, de az, minden bizonynyal azért, mert nem vált be, állandó jelleggel, így mondja, úgyhogy nem bünte-

tésből, ki van kötve a tanya elé, a már rég omladozó birkaistálló, mert mostanság a birkákat az üresen maradt Burda-tanyán tartja, egyik még szilárdnak mutakozó oszlopához... De olyan, amilyennel ő szeretné őrizni a nyáját, olyan nincs. Ami kutya hozzá kerül, csak most jut eszembe, már egy előző, fehérsárga agár-szerű szegény kutyájáról is írtam, azt nagyon megszerettem, majdhogynem meg is vettem tőle, szóval, ami kutya hozzá kerül, azt durva drillben részesíti. És egy-két hónap után mind úgy néz ki, mint a hal, vagy mint az agár, és mindnek ilyen szomorú tekintete lesz, amelyet kutyáknál még nem is láttam, éppen csak hogy nem sírnak, ugyanis akármilyen durva is velük, azok a szegény jószágok nem tudnak mást csinálni, mint ragaszkodni hozzá, gazdájukhoz, nem tudnak mást, mint húnek lenni, húnek Nagy Tormához... Mondogatom is neki, maga nagyon komisz őrmester lehetett a katonaságnál. Azt meghiszem, mondta. Az őseim mind katonák voltak, a *cesar* legjobb katonái, határőrök, igaz, a trónörököszt is mi löttük le, teszi hozzá, de ez bonyolult, ezen ne is törje a fejét, ezt maga sosem is fogja megérteni, mármint azt, hogy mi, és mégsem mi, sőt... Most is vezetget egy nagy fülű kiskutyát, de ezt meg valami nehéz láncon vezetgeti. Kérdem, miért verte láncra, miért nem hagyja dolgozni. Azért, mert csak a vakondokok érdeklik, meg a gyíkok, utánuk szaladgál. Szétszórja a figyelmét...

Szóval, már ezt a holdat is üresen hagyta. Pedig hát majdhogynem az udvarába esik. Ám az Isten bevetette neki. Be, pipacssal. Azt mondják, a kénes kútnál hallottam, az isten pipacsot szeret vetni, meg zabot. Nem értettem, miért éppen zabot. Azért, mert a zabnak végtelen a gyökere, átfúrja a Föld szívéét... Engem viszont, jegyzem meg, a muhar érdekel, felénk ugyanis a muhar volt a fogó, egyszer beszaladtam egy muhartáblába a tyúk után, és megfogott, a szó szoros értelmében, mint egy óriás tapadózár, fegyverekkel felszerelve kísérték be a törökkanizsai rendőrségre a parasztok...

Ahogy, meséli, hajnalban kiment vizelni, szinte megrökönyödött, egy pillanatra nem is tudta, hol van, aztán meg arra gondolt, még majd gólyalábon kell járni, annyi a vér. Igen, előbb arra gondolt, a próbafúrásokat végző orosz naftások felszakították a vért, aztán meg hirtelen a fütykösére pillantott, nem ő hugyozza-e azt a tömérdék vért. Nagyon megrettent, azt hitte, eztán örökké ott fog állni, vért hugyozva. De hiszen ez csak pipacs, nyugtatgatta magát, ez csak pipacs...

Ki-kimegyek Nagy Tormához. Jön Jutka, lefényképez bennünket a telefonjával. Ahogy állunk derékgig a pipacsban. Mondom, a Bus Károly-Kardellel is így fényképeztél le bennünket a puszta közepén, a nagy, napszíta, málnaszín cocacolás napernyő (mit T. Olivér Lautréamont ernyőjeként azonosított egyik tanulmányában, meg sok-sok ilyen-olyan szövegében, verselményében), mint most Nagy Tormával, jóllehet Nagy Torma mindig kijavít bennünket, mondván, ő nem Nagy, se Kicsi, hanem csak: Torma. Noha tudja, mindenki úgy hívja. Ez lett a beceneve, hogy: Nagy. Mit gondol, kérdeztem egyszer, miért hívják magát Nagynak, Nagy Tormának. Mert nagy, mondja gondolkodás nélkül, nagy a természetem. Majd még hozzát teszi: nagy hercegovác-szuflám van...

És máris magyarázza T. Olivérnek, aki lassan lekuporodik a lábához, Nagy Torma lábához az egyik kopásra, a forró sziksóba, mert ő nem tud, nem bír annyit állni, álldogálni a pusztában, mint a juhászok, akik olykor ott állnak kint,

Olivér jól látja őket a tisztaszobából, ott állnak szinte mozdulatlanul egész nap, csak az árnyuk forog körülöttük, magyarázza, mind szenvedélyesebben magyarázza, hová valósi is ő tulajdonképpen, noha erről már többször váltottak volt szót, de érzi, Olivér bizonytalankodik, újra-újra rákérdez satöbbi, mármint hogy hová valósi, ki fia-borja is ő, Nagy Torma tulajdonképpen, a múltkor még térképet is vitt ki neki, kérte, azon mutassa meg, hová valósi is, azon kívül, hogy ludasi, meg járási, hiszen, mint mondtam, Bus Károly-Kardel halála óta immár félig-meddig a Járás szellemének szerepe is reá hárult.

Édesanyám Hercegovinából került ide, kezdi. Rokonai, a Pavlović Niko meg a Dara Veljaciban élnek, ott vagy Vitinénél, már megint nem jegyeztem meg, gondolja Olivér, Veljaciban vagy Vitinében, volt egy kis szállodájuk. A vízesésnél, teszi hozzá pontoskodva. A vízesésnél, kérdi felkapva fejét Olivér. És aztán soká keressük azt a kis vízesést. Milyen jó is a száraz szikes puszták közepén, a forró sziklás terített térkép fölé könyökölve egy kis, semmis hercegovinai vízesést keresni. De hiába keresgéljük, nem találjuk. Mondom neki, majd szerzek egy részletesebb térképet. Lehetőleg egy katonait, teszem hozzá. A katonai térképeken, jegyzi meg fontoskodva Nagy Torma, aki, említettem, őrmester volt a Jugoszláv Néphadseregben, a katonai térképeken nem biztos, hogy jelölik a kis vízeséseket, semmi fortifikációs jelentőségük nincsen. Csak felkapaszkodik, teljesen váratlanul felkapaszkodik a víz, majd ugyanolyan váratlanul ragyogva alábukik, elbújik ismét a föld alatt, annyi... Most már úgy hallom, mondja Olivér, divatba jöttek a kis, privát villanyerőművek... Igen, én is hallottam róluk, mondja Nagy Torma. Biztosan ott, a mi, elbizonytalanodik, megáll, korigigálja magát, ott az én vízesésemre is építettek egy kis vízierőművet, újabban sokat álmodom az én kis erőművemről, hallom a vizet, hallom az erőművet, azt mondják, úgy el fognak szaporodni, mint régen a vízimalmok... Utoljára azt álmodtam, az én kis vízierőművem látja el villanyárammal itt, körben a Járás szél tanyáit is... Hát jó lenne, mondom, ugyanis Nagy Torma és én is sokat bajlódunk az ELEKTRO VOJVODINÁ-val, előbb azért, hogy kicseréljék a korhadt póznákat, aztán meg azért, hogy lámpákat szereljenek az új betonoszlopokra, majd két évig könyörögtünk, de csak akkor mozdultak be, amikor is azt mondtuk, levágunk nekik egy bárányt, akkor felszerelték a lámpákat, de közben, alig múlt egy év, már kiégtek az égők, ismét bárányt kellene vágni nekik, hogy új égőket rakjanak... Úgyhogy valóban egyezek Nagy Tormával, valamiféleképpen ide kellene vezetni annak az ő hercegovinai, veljaci vagy vitinei kis erőművének a villanyáramát... De tulajdonképpen Ljubuškiből származunk, bonyolítja tovább, az volt a központ: Ljubuški. Tán már jártak arrafele, kérdi felcsillanó szemekkel. Igen, mondja Olivér, mintha jártunk volna... Legjobb szarajevói barátom ott született, arrafele, Dragicinában, ami biztosan ott lehet egészen közel Ljubuškihoz, mert a tőle kapott könyvben találtam két szép színes fotót, valójában hármat, két szép színes fotót Ljubuškiról, meg egyet Humacról, a Ljubuškiiban készült két fotón István herceg (*Herceg Stjepan*) vára meg Szent Káta temploma látható (*Crkva Svete Kate*), a humacin pedig Szent Antal temploma és kolostora, ha jól emlékszem, azt a kolostort meg is látogattuk volt, ott találkoztunk azokkal a kedves, okos ferences szerzetesekkel, igen, most már emlékszem, ez akkor volt, amikor Medugorjében

aludtunk, nem tudom, miért, de nekem úgy tűnik, akkor jártunk Ljubuškiban, biztosan Vitinében és Veljaciban is, igaz, arra a kis vízi erőműre nem emlékszem, majd felhívom szarajevói barátomat, megkérdezem, emlékszik-e arra a kis vízi erőműre... Meg egyszer mintha Splitből jövet, a Cetina mellett, melyen egy nagy erőmű van, amikor a bogumil kövekhez mentünk, magyarázom, tán akkor is megálltunk Ljubuškin, ahonnan aztán meg a Vörös- és a Kék-tóhoz, Imotskiba mentünk, ugyanis szeretek ott, Imotski központjában, azon a nagy, lépcsős teraszon, a Tin-szobor alatt üldögélni, aztán Vrgorac, Tin Ujević szülővárosa következett... Tin apja tanító volt, egy bástyaszerű tornyot utaltak ki lakásként számukra. A bástyaszerű torony még mindig megvan, szépen fel is újították, de a benne lévő kis múzeumot, mint a hasonló vidéki intézményeket általában, zárva találtuk. És kávéházat sem találtunk a legnagyobb bohém költő, a horvát Proustfordító szülővárosában, mert ha találunk, ott aztán barátkozhattunk meg tudakozódhattunk is volna erről-arról, én például minden bizonnyal arról, le szoktak-e a vrgoraci gyerekek járni az Adriára, hogyan, mivel, mennyire is van pontosan oda az Adria, hol is ereszkednek aztán a világ egyik legszebb öblébe alá... Ifjú koromban a vrgoraci elemi iskolában, jugoszláv írók, irodalomórát tartottunk, miközben a szerbek és az albánok, a háború előtti pillanatok voltak azok, meg hát aztán a szlovénok is nem kis vehemenciával (az ifjú Zlobecre meg Svetinára emlékszem) majdnem egymásnak ugrottak, Végellel szedtük szét őket... És onnan, Biokovón át, Biokovo Tin hegye, meg Tin monográfusa, Stamać költészetében is fel-feltűnik Biokovo – a Biokovóról, mondom, a legszebb (lelegszebb) az Adria, leereszkedtünk Makarska felé. Ez az ereszkedés egyszerűen leírhatatlan. Nincs mit tenni. Leírhatatlan.

Szeretem, ha Nagy Torma Hercegovináról mesél. Noha, ahogyan ő nem ért engem, úgy én se nagyon értem őt. Szeretem azt is például, ahogyan nagyanyjáról mesél. Igen, máris nagyanyjáról mesél, akinek a segge partjáig ért gyönyörű haja. Első pillanatra megütközöm kissé e fordulaton, de aztán eszembe jut, ez a mértékegység gyerekkoromban még felénk is érvényes volt. Érvényes, akárha Greenwich vagy a méter Párizsban őrzött alapegysége. Meg az is eszembe jut nagyanyja szép hajáról, hogy másik ismerősöm, a szabadkai RED LYON nevű, befejezetlen szálló meg az OXFORD LIBRARY néven titkosított kis csehó (hová főleg pálinkára jártak a szembeni ŠAKAL nevű fatelep magyar munkásai) tulajdonosa is gyakran emlegeti édesanyja szép, hosszú haját. Majd' minden történetét édesanyjával fejezi be. Édesanyja hosszú, földig érő hajával. Nincs is szebb annál a földig érő hajfüggőnynél... Nekem is így kellene befejezni minden történetemet, mondja T. Olivér. Édesanyámmal. Aki sosem magyarázkodott, sosem is kérdezősködött, mit is csinállok, mivel is foglalkozom én tulajdonképpen, mi mindenről, kikről is irkafirkálok összevissza, nem, még akkor sem, amikor azt látta az újságban, elítélte a bíróság, el, mint apámat, akit szintén elítéltek volt két évre – szalicil árusítása miatt, mindig csak azt mondta, imádkozom érted, kisfiam, naponta mondjuk a rózsafüzért a Gallérkánál, amit nem értettem pontosan, ugyanis Gallérkáról azt tudtam, jósnő, nem tudtam, hogy szenteskedő is, nem tudtam, hogy egyszerre lehetsz jósnő és szenteskedő is, nem tudom, Gallérka ezt hogyan is pászította össze, de erről majd megkérdezem a húgomat, ő gyakran elkísérte édesanyámat Gallérkához, jóslatni, meg rózsafüzért mondani is...

Meg arról szeret még mesélni Nagy Torma, hogy a katonáskodása idején, a szabadságot Veljacin (vagy Vitinén?) töltötte. És egy nap lementek a tengerre. Nem akartam kijönni, mondta. Sejtettem, többé nem jutok el oda. Abba a vízbe. Igen, örökké bálni fogom, hogy kijöttem belőle...

Aztán meg már ludasi származású, magyar édesapjáról mesél. Arról például, hogy egyszer egy egész, éppen hogy nem egész, javítja ki magát, hanem kettőbe vágott disznót vitt le Hercegovinába, Ljubuškiába, Vitinébe, Veljaciba, a rokonságnak. Olyan szép dohányt hozott helyette, mint a méz. Mert a legszebb hercegovinai dohány éppen ott van, Ljubuski Poljén... Nincs is szebb a Ljubuski Poljénál, annál csak a Neretva-delta kertjei, párhuzamos csatornái szebbek, olyanok, mint a paradicsom, képzelje el, van ott egy 50 méter átmérőjű, 30 méter mély kút, nem is kút, forrás valójában, onnan ered az az igazi édes víz, amely szépen visszaszorítja a tengerből feltörekvő sót...

A dohány, a hercegovinai dohány volt édesapám egyetlen luxusa. Minden másra haragudott. Sokáig semmi sem volt a konyhánkban. Csak egy sparhelt, néhány lóca, meg valami nyoszolyaféleség, apám tákolta össze magának. De édesanyám szeretett volna egy kredencet. Azt mondogatta, úgy képzelte, ha elkerül onnan a kőről, lesz egy kredence... Apám azt mondta: hót kapitál. Mármint a kredenc. Hót kapitál. De aztán mégis vett egy kredencet anyánknak. Látjátok, magyarázta apám, semmi hasznot se hajt. A sparhelt viszont, elég, ha dobsz rá néhány csutkát, máris melegít, elég, ha dobsz rá néhány csutkát, megmelegíti a levest. Hetekig figyeltük, lestük testvéreimmel a kredencet. Egy hét se múlt, apánk ránk mordult, no ugye, megmondtam: a kredenc hót kapitál. Mi gyerekek aztán úgy is hívtuk a kredencet: Hót kapitány. Aztán sok történetet találtunk ki arról, hogyan lett az a kapitány, az a Hót kapitány éppen kredencé, de mán nagy részét elfelejtettem azoknak a Hót kapitányos történeteknek... Kérdeztem, az anyja hogyan szokott meg aztán erre mifelénk, Radanovácon, Ludason, Királyhalmán. El kellett neki jönni, mert a háború alatt szinte nem maradt férfi a faluban, magyarázta Nagy Torma. A férfiak közül, aki nem halt meg a háborúban, az elment Amerikába, Kanadába. Sok-sok rokonom van szanaszét, meséli. Olykor hírek érkeznek hozzám, hogy hol itt, hol ott nagy vagyont fogok örökölni, vagy már örököltem is. Tehát nemcsak az a kis vízesésre szerelt erőmű, hanem az a sok amerikai meg kanadai vagyon is az én örökségemet képezi, olykor arra is gondolok, lehetséges, nemcsak az a kis vízesésre szerelt erőmű, hanem van egy olyan erőmű is az örökségemben, amelyet magára a Niagarára szereltek, hiszen én a saját fülemmel hallottam, a Nikola Tesla is akart a Niagarára erőművet szerelni, a Nikola Tesla pedig szintén onnan valahonnan származott... A Nikola Tesla meg a Gavrilo Princip is különben... Azért mondom én olykor, ha nagy szuflám mibenléte felől faggatnak, hogy én a principiumok embere vagyok, nem mondom, de olyankor, ha én a principiumot említem, órá, a Gavriloóra gondolok... Most hallottam, hogy a Gavrilo Princip valamit a cellája falára véselt, nagyon érdekelne, hogy mit, próbálja megszerezni nekem, azt mondják, mindössze két sor...

Aztán elcsendesednek ezek az örökségemet illető híresztelések, mondja Nagy Torma. Majd később újra felerősödnek. Édesanyám egyetlen problémája volt, hogy nem tudott teherben maradni. Végül hazament, és az ottani, mostari orvo-

sokkal nézette meg magát. Megnézette, azt mondta, tüviről hegyire, mert annak is van hegye, nézze meg a birkáét, átnézte tüviről hegyire még a szemérmét is... Azt mondták neki, minden rendben van, csak ne idegeskedjen, vállalja föl azt az új lapos, poros világot, ahová a sors vetette. És akkor felvállalta ezt a lapos, poros világot, és megszülettem én. Majd még két testvérem.

Nagy Tormának nem nagyon merem megmondani, hogy éppen Hercegovinába készülünk utazni. Stolacba, a bogumil kövek nagy költője, Mak Dizdar szülőhelyére, a stećakok, a bogumil sírkövek, sztélék legnagyobb mauzóleumához, Radomiljébe. Majd onnan a Neretva-deltába, magába a torkolatba, hogy meglátogassuk festőbarátunkat, Halil Tikvešát...

De nem felejttem, majd veszek neki valamit az opuzeni vásárban, jut eszembe immár ott, a helyszínen, mert ma az amatőr festők állítanak ki, holnap pedig Sveti Stipan, Opuzen védszentjének az ünnepén nagy festa, vásár lesz, a Neretva partján már forgatják a bárányokat....

Halillal megyünk megtekinteni a kiállítást, ugyanis mint újságolja, ő, Halil is kiállít egy képet, lévén ő is tagja az opuzeni festők szövetségének (UDRUGA LIKOVNIH STVARATELJA OPUZENA-LIKOVNI SALON OPUZEN).

A palicsi rózsák

Szabadkáról jöttünk haza Palicsra éppen (egyések szerint nyolc, mások szerint hét kilométer), és Jutka nem fordult be a Szegedi útról, mint szokott, balra a Nagyfenyvesre, hanem továbbhajtott a benzinkútig, s ott fordult be a piac elé. És már ki is ugrott a kocsiból, mondta, néhány szál tulipánt szeretne venni Kajkának (egyetlen palicsi bunyevác rokonának, aki neves formatervező férjével, Mirko Stojnićtyal egyszerre érkezett '94-ben velünk Újvidékről, éppen úgy, mint sokác ügyvédbarátunk, anélkül, hogy ezt előre megbeszéltük volna, vagy egyáltalán tudtunk volna ilyen jellegű szándékunkról, mármint hogy elhagyjuk Újvidéket, és mindannyian Palicsra költözünk). Kajkának születésnapja van. Éppen hogy elkezdtem bámészkodni a pakolászó piacosok között, amikor azt láttam, Jutka már jön is vissza, jön, de üres kézzel. Egy szál virágot se kaptam, mondja. Gyere, itt hagyjuk a kocsit, átmegyünk a Kakas Dénesékhez, az ő fia mintha árulna tulipánt. Kakasék a sínen túl, a gesztenyés ligetnél laknak, éppen az Orbán-keresztnél. Noha az öreg Kakas, Czipriánhoz hasonlóan, folyton duzzog, pöröl az égiekkel, ateista. Már többször is hangsúlyozta, nem hajlandó gondozni a crucifix kis, kovácsoltvas kerítéssel körülvett kertjét. Még csak a kerítés körüli pázsitot sem. Morog a piac zárása után a kereszt kerítésének betonszegélyére húzódó, megfáradt öreg kofaasszonyokra, akiknek, szegényeknek egyetlen kaporcsockrocskát sem sikerült eladniuk, morog rájuk, ne itt eszegessenek, ne szemeteljenek neki, jóllehet azt is minden alkalommal hangsúlyozza a kofaasszonyoknak, ő különben nem gondnoka a kereszt kertjének...

Jólesett ez a váratlan kis séta. Az előbb még robogtunk Palics felé, most meg már itt sétálunk át a síneken, jóllehet nem hazafelé, mint általában, hanem csak az Orbán-keresztig, a Kakasékhoz. Kakas úr Cziprián legjobb barátja, aki, ezt is csak nemrég bogoztuk ki, az elemi iskolában Jutka osztálytársa volt. Átsétáltunk

a síneken, át a vadgesztenyeligeten, szép tavaszi idő volt, majd az Orbánkeresztnél, Kakasék sarki házának Orešković utcai kapuján becsöngettünk. Ugyanis Dénes fia valóban foglalkozik virággal, olykor árul is. Jóllehet sosem tudni. Hol árul, boldogan, hol meg nem, elutasítja az érdeklődőket, hagyja, talpon hervadjon el kertjében az összes virág. Vártunk. Jó volt várakozni a szép tavaszban. Az Orešković utca óriás platánjai alatt. Palics, Szabadka, egész Szabadkaország legnagyobb platánjai ezek. Igaz, nem fordítunk rájuk elég figyelmet. Azon sem lepődnek meg, ha egy napon kivágnák őket. Az Orbánfalva utcában százéves fenyők, az Oreškovićban ősplatánok, a vasútállomással szemben pedig vadgesztenyes liget.

Kakas úr morogva bújt elő a fészker autószerelő-gödreből, kezében nagy csomó kóccal, valami kisebb forma, ám már első pillantásra is igen összetettnek tűnő autóalkatrészt törölgetve. Arra gondoltam, ezt az alkatrészt most akár napokig is el tudná törölgetni. Illetve arra, hogy ezt az alkatrészt ilyen alaposan kell törölgetni. Mert ez az alkatrész nagyon fontos alkatrész. Alkatrésze az autónak, de ahogy Kakas úr mogorva arcára pillantottunk, már mi is azt gondoltuk, ugyanakkor fontos alkatrésze a világnak mint olyannak is. És hogy ez a szakszerű törölgetés, kóccal való törölgetés is fontos része az operációnak. Sőt az egész mint olyan reparálásának is. Meg arra is gondoltam, hogy én is szívesen törölgetném. Azt a finom, olajos alkatrészt. Sőt még az is eszembe jutott, mit szólna, ha tényleg elkérném tőle, hadd törölgessem egy kicsit én is. Egyértelmű, most is, mint leginkább, autójukat, a gyerek autóját bütykölték. Hamarosan a fia is előkészülődött a szerelőgödörből. Az ő kezében is kóc volt. De ő most csak a kezét törölgette. Látszott, valami fontos mozzanaton vannak túl. Talán a kocsi szívét vették, illetve hát cserélték volt ki éppen... Ha az alkatrészt, tán tényleg a kocsi, a világ szívét nem is kérhetem el tőlük, egy kis, tiszta kócot azért még kérhetnék, gondoltam. Jó lenne, ha otthon nekem is lenne tiszta kócom. Hol is szerezhetik be, tűnődtem. Egyszer Cziprián mintha azt mondta volna, a Wesselényi utcai szőnyeggyárban. Lehetséges, gondoltam, ugyanis a világhíres JOVAN MIKIĆ-ben egyszer-kétszer, még újvidéki polgárként, én is előfordultam, akkortájt festő barátom volt a gyár művészeti tervezője (később elvitték a Zágráb melletti Zabokon létesített, hihetetlen, de éppen barátom számára létesített szőnyeggyárba, a ZIVTEX-be, amely aztán New Yorkba küldte őt, a GRAND CARPET-be továbbképzésre; halála előtt még meglátogattam Zágrábban, Nasszer téri toronylakásában), Cziprián mintha azt mondta volna, ott a legjobb a kóc, és én igazat adtam neki, ugyanis festő barátom még a képeire is rakott volt abból a szépen, gyengéden és mégis élesen szálás kócból... Irigyeltem is érte. Én is szerettem volna ilyen tiszta kóccal törölgetni szavaimat. Tán még az orromat is. Cziprián kijelentése meglepett kissé, ugyanis azt hittem, a szőnyeggyár is megszűnt már, mint minden gyár Szabadkán, úgy képzeltem, tán nem is nagyon tévedtem, valami büntetőkülönítmény érkezett, szerveződött és sorban likvidálta mind a csodálatos nagy, még a Monarchiából eredeztethető szabadkai gyárat, de ezek szerint a szőnyeggyár valamiféle formában még létezik. Igaz, nincs kizárva, immár csak a fennmaradt, régi kócot, minőségi kócot árusítják ki. Arra is gondoltam, az is lehetséges, a csipkegyárban is lehetne kócot szerezni, valami finomabb minőségű kócot, jóllehet ez a fajta kóc éppen hogy nem finom, hanem, mint mon-

dottam, inkább éles. Az igazi kóc éles. Ha legközelebb arrafelé járok, meg is kérdezem. Nincs kizárva, a Tikvicki bácsi is tudja, lehet-e kócot kapni a felszámolás alatt álló Csipkegyárban. Igaz, egyesek szerint sosem is fogják felszámolni a Csipkegyárat, mert háború esetén ott készítik a fáslit, a gézt, a Csipkegyár valójában egy katonai üzem fedőneve... Nem is tudom, létezik-e a csipkének is kóca, létezik-e olyan, hogy csipkekóc, csipkeszemét, biztosan létezik, ahogyan lám, T. Olivér szerint még a határárnak is van kóca, szemete, sodronykóca, sodronyszemete – amely Pahulek Domagoj szerint kitűnő nyersanyag, mert valóban, miért ne lehetne lágyvasból is csinálni piercinget... Meg kell kérdeznem Istvánt, rozsdásodik-e a lágyvas?

Van-e eladó tulipánjuk, kérdezte Jutka Kakas urat, akivel, mint mondtam, együtt járt volt elemibe a Ladócki bácsihoz, a nagytehetségű sportoló ikerpár édesapjához, de említettem, mostanság már nemigen ismerik meg egymást az utcán. A tulipán a gyerek reszortja, mondta Dénes. Közben már a gyerek is odaért. Van még tulipánod, kérdezte Jutka. Van, mondta a gyerek.

És már mentek is a ház elé, a Kisfenyves oldalára, a barackfák alá, ahogy Jutka mondta, egy-két kis csokrot csinálni. Mert közben már úgy határozott, magának is akar egy csokrot.

Egyedül maradtunk Dénessel. A pumpás kút mellett. Szótlanul.

Egy pillanatra úgy éreztem, nem fogok tudni megszólalni. Tán többé soha. Tán a torkomba is le kellene nyúlni azzal az olajos kóccal. Meg arra gondoltam még, tényleg megkérdem, ők hol szerzik be ezt a finom, éles, békebeli kócot. Akkor, teljesen váratlanul, a bambusszal körülvelt, vadrózsával befuttatott kút mellett megpillantottam: az angyalt.

A dalmát szobrász angyalát. És hirtelen beszédes lettem. Beszédesebb, mint amikor beszédes vagyok, lévén hogy hirtelen nagy izgalom uralkodott el rajtam. Évek óta kerestem ugyanis azt a palicsi angyalt. Szaglásztam, tapogattam utána. Tűnődtem sorsán. Hová is kerülhetett. Majdnem azt mondtam, hová is lebbenhetett. A tengerikígyó (csikó?) párjáról van szó. Amely, néhány éve, egyik napról a másikra szórén-szálán eltűnt. A helyéről. A kígyó hozzánk került. Az angyal meg eltűnt.

Eladó-e, kérdeztem Kakas urat, a kócos futórózsabokrok között térdepelve imádkozó, hibátlanul megfaragott angyal fejére téve a kezem. Milyen jó érzés volt megérinteni. Fantasztikus dolog egy igazi szobor. Egy kőből, márványból faragott műalkotás meg különösen. Azonnal megérzed, akárha élőlény fejére tetted volna a kezed. Meg testmelegét. Szinte megüt. Igen, valami kellemes ütést éreztem. Tehát ez egyértelműen művészi alkotás volt. Mint a tengeri csikó (kígyó?) is, illetve ahogyan a mohaszobor, amely míg meg nem kötött a behemót homokkőfej szögdrében a moha, nem volt művészi alkotás...

Milyen különös, mondtam, a szárnyait teszi össze imára. Hát mit tegyen, kérdezte rosszkedvűen Dénes, tán először nézve meg a szobrot mint olyant, hiszen nincs keze, tette hozzá, csak szárnya van. Nem faragtak neki. Kispórolták. Tán nem volt több márvány. Csak szárnyakat faragtak neki. Meg valahogy nem is stimmelt volna úgy, kéz is, meg szárny is, valahogy már sok lett volna, éppen elég a szárny, mint a madaraknak... Igen, mondtam, van egy történész, aki szé-

pen írt arról, hogyan készítik a mellükkel a fészket a madarak... Történész, kérdezte Kakas úr. A történészek a madárfészkekről is írnak? Igen, van egy olyan történész, aki részletesen leírta, hogyan formálja mellével a fészek meleg, belső körét a madár... A keresztre feszített arcát meg a vérző szitához hasonlította... Vérző szitához, kérdezte Dénes. Igen, mondtam. Van egyfajta betegség, próbáltam okoskodni, amikor a pórusokon szivárog a vér... Kakas úr elgondolkodott, abba a történészbe, mondta, én is beleolvasnék...

Ahogy elvettem a kezem az angyalról, Dénes kissé közelebb lépett hozzám, még jobban szemügyre vette. De nem érintette meg. Csak a kócot helyezte a fejére, a kócra pedig az olajos alkatrészt. Eladó-e, kérdeztem. Mi? A szobor, mondtam. A szobor is a gyereké, mondta. A Solymossy úrtól kapta. Munkadíj fejében. Jól kijönnek. A Solymossy úr valahogy érti a gyerek nyelvét. Tudja, a Solymossy évekig kint énekelte *A palicsi rózsákat* a Spitzbergákon. A Spitzbergákon, kérdeztem. Lehet, nem éppen a Spitzbergákon, de valahol Skandináviában, mondta. Norvégiában... Sosem értettem, miért énekel mérnök létére. Én is mérnök vagyok, de nem énekelek, mondta. Jól festenek, ahogy a jéghegyeken *A palicsi rózsákat* énekelem.

Ismerem *A palicsi rózsákat*, mondtam, A zomboriakat is ismertem, ha nem tévedek, azok voltak először, a zomboriak, a Boros Mirjana énekelte nagy sikerrel, ő *A zombori rózsákat*, a Gubik Mira meg *A város peremént*. Együtt dolgoztam velük az Újvidéki Rádióban, mondtam. Maga is énekel, kérdezte Dénes, maga is *A palicsi rózsákat* énekelte, kérdezte. Nem, én tulajdonképpen nem vagyok palicsi, én úgy magamban olykor *A város peremént* szoktam dúdolni. Meg a barátom dalát, a *Sovány bogarat*... Olyan dal is van, kapta fel a fejét. *Sovány bogár*... Igen, van, mondtam. Azt még nem hallottam, morogta Dénes. Meghallgatnám...

De azért aztán, a nehéz időkben mégis jó volt tudni, szólalt meg ő is, előbb úgy tűnt, két külön sínen mozgunk, de aztán egyértelmű lett, két monomániás manusz, így morfondíroznak, olykor hangosan is meg-megszólalva, s akkor úgy tűnik, akárha folyamatos lenne a beszélgetésük, hogy valaki *A palicsi rózsákat* éneklie a fjordokon...

Most már kezdtem érteni, hogyan is kerülhetett Kakasékhoz a térdeplő angyal, a nálunk lévő tengeri kígyó (csikó?) párja. Úgy, hogy azt mondta a Solymossy úr a fiúnak, elviheted, ugyanis a fiú eljárt hozzájuk segíteni, behordani a tüzelőt, felásni a kertet, kivenni valami öreg fát, a nehezebb dolgokat, a Dénes fia erős, mint a bika, valamint szenvedélyes gyűjtő, halmozó, a bolhapiacra ő az egyetlen gyűjtő, aki, ha lehetséges, mindenképp három példányt vesz...

Úgy valahogy vette kezdetét a dolog, hogy én a Bartók utca bal oldalán, a Solymossy úr szomszédságában üresen álló kis ház udvarán véletlenül felfedeztem volt két szobrot. Valamint egy szép nagy, kockaforma, súlyos kőasztalt, egy súlyos paralelepipedon forma paddal, kissé kisebb kockaforma kőszékekkel. Napi sétáimon rendszeresen megálltam ott, nézegettem őket. Idővel dalmát, még hozzá kitűnő dalmát szobrász munkájának véltem őket. Mert a jó szobrászok számomra a mediterrán szobrászok voltak, mint a Maillol, a Meštrović meg a Kršinić például. De igaz, a fjordokon is sok a félig megmunkált kő. Ezek szerint van forró, meg van hideg, jeges kő. Forró meg hideg szobrász. Igen, ezt a szobrászt, a

tengeri kígyó (csikó?) meg az angyal szobrászát dalmát szobrásznak neveztem el. Biztosan horvát volt, mármint az a bizonyos szobrász, bunyevác, de hát a bunyevácok is valahonnan Dalmáciából jöttek, egyesek szerint éppen Korčuláról... A korčulai márvány pedig híres, nagyon híres, jöllehet részben Vrniken bányásszák, hová mi különben évekig nyaralni jártunk volt a Végelékkal, ugyanis az egyik legjobb jugoszláv színikritikus, Dalibor Foretić barátunk történész édesapja s az egész rokonság odavalósi, vrniki volt...

Később az történt, úgy folytatódott a dolog, hogy felhívott egy szegedi hölgy, egy Jusztin Harsona nevű szegedi író. Mondta, K. Kobalt Karcsi a barátja, tőle kapta meg a számomat, de hát különben ő is palicsi: szeretne meghívni engem egy szegedi irodalmi estre a Bálint Sándor Művelődési Egyesületbe. Ő, mondtam, végre majd beszélhetek a nagy néprajztudósról, a kis szent emberkéről, Bálint Sándorról. Valamint K. Kobalt Karcsi felemlegetésének is megörültem, mondtam, róla is szívesen beszélek, mind a rajzairól, mind irodalmi munkásságáról, de akár még megboldogult édesapja, a vándor templomfestő munkásságáról is, ugyanis immár sorba jártam néhány általa festett kis templomot Alsó- és Felső-Bácskában... Tehát gyorsan el is vállaltam a meghívást. Nem sok idő múlt, az író már ott ült a teraszunknál. Mondta, ő is itt, Palicson veszi fel a nyugdíját, mint K. Kobalt Karcsi. Véletlen kérdeztem rá, hol is élt volt ő a háború előtt Palicson tulajdonképpen? Mondta, itt a Bartókban. Hol, kérdeztem. Itt a 8-asban, a Solymossy bácsiék mellett. A 8-asban, kérdeztem elámulva. Igen, a 8A-ban. Ott, abban a kis házban, amelynek udvarán az a két szobor látható, kérdeztem máris fellelkesülve, valamint az a kockaforma kőasztal, a paralelepipedon forma kőpad, meg hát a kockaforma kőszékek. Igen, mondta Jusztin Harsona, kissé meglepődve, ott. És ki az a dalmát szobrász, aki azokat a kitűnő szobrokat készítette? Jusztin Harsona nem értette, mit beszélek. Ki készítette, ki faragta azokat a szobrokat, azt a kőasztalt, a paralelepipedon forma kőpadot, a kockaforma kőszékeket? Hát a volt férjem, mondta Jusztin Harsona. Dalmát volt, kérdeztem. Kicsoda, kérdezte Jusztin Harsona. A férje? Nem, hódsági. Érdekes, hogy én az után is, hogy Jusztin Harsona felvilágosított, nem volt dalmát, én az után is dalmát szobrásznak neveztem, vagy ha nem is volt dalmát, gondoltam, dalmát volt a tanára, talán éppen a kitűnő Meštrović-tanítvány, Kršinić... Később arra gondoltam, ha nem volt dalmát, s ha a tanárai sem voltak dalmátok, akkor a nagy debreceni szobrászok hatottak rá, Medgyessy például. Mindenesetre Jusztin Harsona egykori férje egyike legjobb szobrászainknak, gondolom még ma is, ott látva őt Telcs Ede, Almási, Kiss Júlia, Szilágyi, Dudás és Kovács Antal mellett. Azt azonnal megéreztem, Jusztin Harsona nem ragaszkodik a szobrokhoz. Valamiféleképpen távol került tőlük, megszűntek létezni számára. Kérdeztem, eladná-e az egyiket? Igen, mondta, mind a kettőt nekem adja, nyugodtan hozzam át őket...

És én, ritkán történt ilyesmi velem az életemben, már futottam is a talicskával a Bartók utca felé. Már, akárha ez lenne a foglalkozásom, döntöttem is bele a mázsás tengeri sárkányt (csikót?) a talicskába, már szaladtam is vele vissza, hazafelé a Bartókon. Harsona tágra meredt szemekkel nézett, ahogyan zihálva befordultam a kőszoborral az udvarba. Egyáltalán nem értette, mi történik, mi

ütött belém. Lehet, arra is gondolt, megőrültem. Egyszerűen nem értette, hogyan került oda alig 5-10 perc alatt az a súlyos kőszobor. Én se. A másikat, a térdeplő angyalt nem bántottam. Ugyanis éreztem, az már sok lenne, túl nagy ajándék, két dalmát szobrot nem érdemeltem ki azzal, hogy elfogadtam a meghívást a Bálint Sándorba, valamint úgy tűnt, jóval súlyosabb is a tengeri kígyónál (csikónál?), egyedül nem tudnék megbirkózni vele. Túl nagy ajándék lenne, meg túl nehéz, abba tán bele is szakadnék, mert most hogy már áthoztam a tengeri csikót (kígyót?), kifordítottam a talicskából, majd visszaültem Jusztin Harsona mellé, éreztem, kissé így is megerőltettem magam, hajamról nyakamba csöpögött a verejték, titkon tapogatni kezdtem ágyékomat, netán a sérvem is kiugrott.

Jusztin Harsona felbukkanásáig nem tudtam, hogy ezt az én ügyködésemet a nehéz kőszoborral, a tengeri kígyóval (csikóval?) Solymossy úr a kerítésen túlról mind végignézhette, nincs kizárva, meg is volt bízva, tartsa szemmel a házat, ők őrizték, csodálkozhattak is, ahogyan én berontottam a talicskával, és elszaladtam a tengeri csikóval (sárkánnyal?)... Innen származhatott az ötlete, hogy a másik megmaradt szobrot, a térdeplő angyalt elkéri magának Harsonától, később meg az, hogy majd azzal ajándékozza meg a gyereket, nem tudom, de úgy képzeltem, valahogy így történhetett.

Jött Jutka, kezében két szép tulipán csokorral. Egy pirossal. Meg egy sárgával. Nekünk is vágattam egyet, mondta, mutatta a sárgát. Szép, mondtam. Jött a fiú is.

Eladó-e a szobor, kérdeztem a fiút. Az angyal, kérdezte. Az, mondtam. El, mondta. A Solymossy bácsitól kaptam, ledolgoztam neki. Tudja, a Solymossy bácsitól, aki a Spitzbergákon énekelte *A palicsi rózsákat*... Olyan áhitattal mondta, azt hittem, a következő pillanatban elkezd énekelni, ott a vadrózsabokrok között Solymossy úr nevezetes szerzeményét, *A palicsi rózsákat*. Mert akár még azt sem zártam ki, a fiú énekórákat is vett a Solymossy bácsitól. Lehet, ő is tudja már énekelni *A palicsi rózsákat*, nem tudom. Én semmit sem tudok, ergo nem is lenne szabad mindenbe beleütni az orromat, hiszen már ezek a palicsi szobrok és *A palicsi rózsák* is milyen bonyolulttá lettek. Mennyit kérsz érte, kérdeztem. 3500 dinárt, mondta gondolkodás nélkül a fiú. Miért épp ennyit, kérdeztem, lévén hogy némileg járatos vagyok a műkereskedelemben, kísérem, a szerb maffiózók, drogbárók mennyiért öntetnek egy Rodint például, mennyiért egy Meštrovićot... Azért, mondta a gyerek, levéve az angyal fejéről, elébem emelve az olajos kócban lévő alkatrészt, mert éppen ennyibe került.

Rendben, mondtam, de el is tolod hozzánk. El, mondta, plusz 200-ért. Rendben, mondtam. És máris segíteni kezdtem beemelni a talicskába az 50-100 kilós térdeplő angyalt, jöllehet nem szabad emelnem, mert a tengeri kígyót (csikót?) emelgetve valóban kiugrott a sérvem, meg hát azt se tudtam, hol, hogyan is fogjam, öleljem, mert akárhogy helyezkedtem, mindig odaöleltem magamhoz egy-egy szúrós vadrózságot is. Nem tudtam, hol, hogyan kell, hol, hogyan is szabad megölelni egy angyalt. Közben Kakas úr egész idő alatt ott állt közel hozzám. És szúrós tekintetével nem győzött vizsgálni, mi ütött belém, mit emelgetem azt a követ. Féltem, de ugyanakkor tán jól is esett volna, ha közben áttörölgeti arcomat az olajos kóccal, mert máris kivert a verejték, máris felkaristolják, kivéreztek a tövisek.

Nem értette, mi is történt tulajdonképpen, nem értette, miért ölelgetem a rózsabokrot, a térdeplő pucér angyallal. Finomabban, szólt rám Kakas úr ironikusan, mind összevézézik egymást.

Egyszer csak kellemetlenül éreztem magam Kakas úr előtt. Már magam sem értettem teljesen, miféle helyzetbe kerültem. Tíz perce jöttem, és rózsabokrai között máris egy súlyos angyalt ölelgetek. Abban a pillanatban még azt is észrevettem, a Kisfenyvesről (az Orbánfalva utcából) belát, pontosan ránk lát az Orbánkeresztről a felfeszített. Kakas úr is észrevette, az Orbán-kereszt felé tekingetek.

Cziprián Kakas úr legjobb barátja, őáltala ismerem, szeret ugyanis pletykálni róla. Csak most jutott eszembe, Cziprián arról mesélt, Kakas úr szereti a pornófilmeket satöbbi. Egyre közelebb jött hozzám. Csak most látom, mondta, kicsoda is maga. Maga az az újságíró, akivel a Cziprián kávézni jár a Női strandra meg az OMEGA kertjébe a párizsi öreglányokkal a hatalmas Ádám-levelek alá... Mert én azt hittem, azok a nagy levelek Ádám-levelek, de a tulaj felvilágosított, nem Ádám-levelek, hanem gímnyelvek... Mondtam már Czipriánnak, egyszer majd én is elmegyek magukkal. Kíváncsi vagyok, miről politizálnak, meg arra is kíváncsi lennék, én bírnám-e magukkal a versenyt...

Azt mondják, az a szépasszony, a Rózsa lett az új tulajdonosa. Nem értettem, kiről beszél. Ki szép, kérdeztem. Hát a Női strand tulajdonosa, valaki azt mondta, olyan, mint egy fekete rózsza. Igen, a Rózsa bérlő, mondtam, 20 évre. Húsz évre, kérdezte. Igen, mondtam. Közben sikerült az angyalt a talicskába emelnünk. Jutka a két tulipáncsokorral visszament a kocsihoz. Máris többen megkérdezték tőle, hol vette a szép, friss csokrokat. Mondta, a Kakas Dénes fiától, ott a crucifixnél.

És a fiú már tolta is ki az udvarból. Az angyalt. Mentem a fiú mellett, a fűben, ügyeltem, ki ne boruljon. Az angyal.

Mennyi a nyugdíjad, kérdeztem. Nincs nyugdíjam, mondta a fiú. Segélyt kapok. Hatszor évente. Virágot árulok. Meg barackot, földiepret. Láttam a fekete fóliacsíkokat, mondtam. Segítek a Solymossy bácsiéknak. Ásni járok. Idős, magányos hölgyeknek vásárolok be a piacon, az áruházban. Mondom, éppen most telefonált a Solymossy úr. Magának, kérdezte a fiú. Igen, mondtam. Mit akart, kérdezte. Mondta, valami nagyon fontos ügyben hív... És mit akart, kérdezte türelmetlenül a fiú. Elakadt a keresztrejtvényben. És tudott segíteni? Véletlen tudtam. T. Olivér úr egyik drámájának a címe. Milyen betű van már meg belőle, kérdeztem. A cé, mondta. *Paripacitrom*, mondtam. Csönd. Majd kiáltás. Zseniális! Hogy jutott eszébe? Én már elfelejtettem, pedig gyerekkoromban mi is így mondtuk...

A fiú megállt. Rátette a kezét az angyal hátára. Megkérdeztem akkor az apát, mondta, mert én nem jártam hittanra, elfogadjam-e a szobrot a Solymossy úrtól. Apa azt mondta, fogadjam el: majd lenyomatjuk vele a káposztát. De valahogy úgy jött, azóta még nem is savanyítottunk káposztát. Elmeséltem, K. Kobalt Karcsi kéziratban lévő, kitűnő regényében olvastam, hogy ők Pecellón a Kossuthszobor egyik darabjával nyomatták le a savanyítandó káposztát... Az izgalmas lehet, én szoktam olvasgatni Kossuth Lajosról...

Mondom, két szobrom volt addig, a tengeri sárkány (csikó?), meg a nagy Fruška Gora-i (karlócai) kőfej, amit még Bánszky Mária Róza muzeológus barátnóm hozott, mert ledöntötték az oszlopról a Fruška Gorán, bevitték a Vajdasági

Múzeumba, de a művészettörténészek értéktelennek minősítették, ezért Róza úgy gondolta, elhozza nekem a csomagtartóban. Elhozza, mint mondotta, megfigyelésre... Ott hevert a kertünkben sokáig, arccal a földnek. Majd később, sokác ügyvédbaráttal, felemeltük valami jó, akárha éppen erre öntötték volna, betonposztamensre.

Tényleg nem volt éppen értékesnek mondható, de ott állt a határon, jól megérezte Róza, hogy ugyanakkor értéktelennek sem mondható. Először is markánsan volt elnagyolva. Akárha egy görög drámahős, kimarta saját szemét.

Ott áll azóta a padlás régi, száz év előtti víztartályából táplált, periszkópszerű csap mellett. Igen, akárha egy tengeralattjáró, amely valami csúcson, valami padláson feneklett meg. Mintha a periszkópon keresztül is figyelnének, gondolta olykor T. Olivér. A három nővérke vizeskedhetett a száraz csapnál... Ugyanis, hiába volt míniummal kenve, a nagy paralelepipedon forma víztartály, már rég elrozsdásodott...

Ám egy napon azt vettem észre, a behemót kőfejen megkapaszkodott egy mohafolt, meg néhány gomb, illetve hát szemölcs forma zuzmó is, meg a szemüregébe is bevacolt szépen a moha... Addig azt hittem, vak. Maga marta ki saját szemét. Ám most láttam, lát, mohazöld szemein keresztül, smaragd lényével figyel. Locsolni kezdtem. Előbb csak elvétve. Aztán rendszeresen. Szinte naponta. És egyszer csak arra lettem figyelmes, valami értékes új szobor áll a periszkóp-forma száraz csap mellett...

Ki tette arcára a mohát, kérdezik gyakran látogatóim. És nincsenek tudatában, hogy az amerikai költészet Nemecekét, az egyik legnagyobb modern amerikai költőt, Roethkét, az amerikai költészet Nemecekjét idézik:

Ki tette oda a mohát?

Olykor hallom Solymossy urat, *A palicsi rózsákat* énekeli, szintetizátorán kísérve magát, a lila akáccal felfuttatott magas, nagyon magas, Palicsfürdő tán legmagasabb feketefenyője alatt, légvonalban alig 100-200 méterre tőlünk. Ha egészen pontosak akarunk lenni, a múltkor kimértem, újabban kimérem – kilépek a relációkat, Kajkáék 100, Farkas bácsiék 150 lépésre vannak tőlünk. Nem meséltük Solymossy bácsiéknak, hogy amikor néhány éve Berlinben éltünk volt, Jutkára egy napon rátört a honvágy. És betette a lejátszóba Solymossy úr kazettáját. És akkor egész nap azt hallgatta. *A palicsi rózsákat*. Berlinben. Miközben én a Kantstrassén kódorogtam.

A fiú kifordította a talicskából az angyalt. Kért egy pohár vizet. Hoztam neki. Kifizettem. A behemót, mohás fejre pillantott. Meglepődött kissé. Jó társasága lesz, mondta, megveregette az angyal hátát, ott, éppen ott, ahol a két szárny összeér. És már poroszkált is hazafelé. Hogy az Orbán-keresztnél váratlanul eltűnjön az udvarukban. Visszamásson az autó alá, a gödörbe. Megkaptad a pénzt, kérdezte Kakas úr a gyereket. Meg, mondta a gyerek, immár a gödörből. Jó van, mondta Kakas úr. Ez a mai jó üzlet volt. Túladtál az angyalon. Meg két csokor tulipánon.

Misi mester avagy a kerti pad fóliája

A Homokvár régi, százéves padja elkorhadt, mondta már másodszor T. Olivér. Igen, úgy látszik, jegyezte meg Jonathán, ennek a keményfából készült kerti padnak 100 év, sőt néhány évvel immár annál is több az életideje, lévén hogy az előre-hátra hajtogatható háttámasz felső rácsába bele van égetve készítésének dátuma: édesapám születésének éve, amikor különben a Homokvárnak nevezett villánk is épült volt: 1913.

Különben az utolsó békés év a nagy ezredfordulós ünnepek után, az első világháború kitörése előtt, amikor dr. Brenner Palics fürdőorvosa lett, s a következő évben már ő is, mint apai nagyapám, a sorozási bizottság előtt áll pőrén, szemérmesen, intenzíven érezve egymás húsának szagát, Todor nagyapám tanyasi hentes-, pontosabban faggyúszagát, dr. Brenner orvosságokból és parfümökéből mixelt, nem kevésbé émelyítő szagát, hogy nemsokára már a Karszton (Carso) ássa be magát, a Karszton (Carso), hol nem lehet beásni magad, dr. Brenner pedig már Horgosról, Szegedről, Újvidékről ír naplójában Cetinje elestéről, meg azt: *Belgrád égése látható.*

Érdekes, valójában nem az ülőke, nem a támaszték szabályos sorokat képező rácsai korhadtak el, hanem az alsó rész szépen bonyolult, mesteri munkája, akárha két ölelő kart mutató tartó szerkezete, amely a pad kényelmes, nem mindennapi látványt nyújtó ívét is biztosította volt, biztosítja még ma is tulajdonképpen. Éppen erről szeretnék mesélni, hogy még ma is.

Egyszer a Petőfi utcában, elhaladva a Vetró doktornő udvara előtt, megpillantottam, el nem tudom képzelni, az elmúlt évek folyamán miért nem vettem észre, miért nem láttam meg, egy szakasztott ilyen padot. Ni, a kerti padunk, mondtam boldogan, ugyanis már első pillantásra egyértelmű volt, jobb állapotban van, mint a mienk. Tehát még létezik az eredeti modell. Szólni kellene Hullónak, gondoltam, Szabadkaország (melynek Palics lenne nagy múltú fürdővárosa) múzeumi igazgatójának, szállítsák be magukhoz, ünnepélyesen szállítsák be, helyezék legalább valami eresz alá, az udvarukban.

A Vetró doktornő a mi orvosunk. A rendelő az egykori Kohlen-villa melléképületében van, maga a villa, mi úgy hívjuk, Tito-villa, üresen áll, egyszerű, de mesterien megmunkált kerítésléceit már nagyrészt kitördösték, nemsokára majd ablakait is betörik, akárha valami ostromló csapatok, kikezdi a villa állagát, hogy akkor majd, egyik pillanatról a másikra, hopp, valamelyik helyi avagy fővárosi politikus, helyi vagy fővárosi úrgazdag, újsütetű maffiózó lépjen elő, vegye meg, nyúlja le pontosabban, illetve ha már nekik sem kell, akkor lehetséges, mégis visszaszámazzák valamelyik még élő Kohlen-utódnak... Mi, infausztuszokká süllyedt avagy emelkedett, ahogy vesszük, palicsi polgárok oda, abba a Reichel által tervezett villa melléképületéből kiképezett AMBULANCIÁ-ba járunk a Vetró doktornőhöz. Akinek a férje, Vetró úr, egy nagy tudású, immár minden bizonnyal nyugdíjas mérnökember: feltaláló.

Ő találta fel azokat a vízen járó talpakat is például, amelyeket néhány éve az egyik magyar hadügyminiszter, már nem a Czinege, hanem valamelyik utána következő, jobboldali hadügyminiszter, a Czinege után nekem már egy hadügyminiszternek sem sikerült megjegyezni a nevét, Palicsra való látogatásakor, Szent István napján, demonstráltak volt. Ha jól tudom, maga Vetró úr fia volt a bátor demonstrátor.

Ment, lépegetett egy ideig a vízen. Fantasztikus, hallatszott mindenfelől. Fantasztikus. A tömeg és a miniszter lélegzet-visszafojtva figyelt. Én is ott voltam a tömegben, lévén valamiféleképpen magam is érdekelve, érintve a dologban. Mármint a tó és a vízen járás, illetve a képzőművészet ügyében. Ugyanis, hogy a végén kezdjem, a vízen járást mint olyant Goethe par excellence képzőművészeti problémává nyilvánította. Jóllehet egyes barátaim azt hitték, azért vagyok ott a tömegben, mert beléptem a magyarok pártjába, immár én is Meszes lettem, vagy ahogy a szerbek mondják, *mic, po mic* közeledem feléjük. Mert csak azok voltak ott, akik így-úgy érintve voltak. A párt által. Igen, elsősorban csak a párt által érintettek, a párt körül sertepertelő profilok álltak ott a parton. Visszafojtott lélegzettel. Meg én. Néztem őket, noha én, mondom, a dolog képzőművészeti vonatkozásában, mármint Jézus vízen való járásának képzőművészeti vonatkozásában voltam érdekelt, ám nem volt idő, de kedvem se volt, magyarázkodni. Meg hát, ha jobban meggondoljuk, kinek is magyarázkodtam volna. A dologra magára koncentráltam. Annál is inkább, mivel úgy tűnt, a dolog fel lett találva. És hogy azt éppen Vetró úr és fia találta fel, annak felettébb örültem. Igen, Jézus is éppen így járhatott a Holt-tengeren, mint ifjú demonstrátorunk a kis tavunkon, holt tavunkon, amelyre újabban Szerbia tengerének, Holt-tengerének a szerepe is háruelni látszik... Igaz, ő, mármint Jézus, akárha magán az azúron lépegetett volna, noha e szubsztancia, mármint az azúr mibenléte körül még nagy viták folynak, lángolnak fel olykor a helyi infauszuszok között. A Holt-tengeren a só koncentrációja, nálunk pedig az alga és a fekália magas fokú koncentrációja képezte azt a bizonyos elegyet, amelyen a demonstrátor lépegetett volt tulajdonképpen. Egy-egy pillanatban úgy látszott, a hadügyminiszter úr szeme meg is csillant, meg az enyém is, kevésen múlt, könnybe is lábad, ugyanis mind egyértelműbbnek tűnt, ez az elegy valami valóságos zsád (jadeit) minőséggé állt immár össze, akárha Velencében, miből kifolyólag egyesek szerint ebbe az irányba kellene a kutatásokat irányítani. A zsád, és nem, mint én teszem, az azúr avagy a vér és fekália irányába. Hiába próbálom magyarázni, hogy egy idő óta én is komolyabban veszem a Palicsi-tó vizének lehetséges zsád (jadeit) vonatkozásait, és bizonyos vízügyi dolgokat immár gyerekkorom zúzazöld folyója, a Tisza felől közelíték meg, mind inkább Illyés Gyula szavaihoz is tartva magam: a magyar íróknak vízügyekkel is kell foglalkozniuk...

De aztán lassan, fokozatosan, noha egy ideig még a víz alatt is próbált lépegetni, valamint lépegetni vele ide-oda a tömeg, lépegetni vele ide-oda a magyar hadügyminiszter is, alámerült...

Szóval ott állt a Petőfi utca kezdetén gyönyörű ívével a kerti pad. Mint egy fényképen. Ott, Vetróék citromkörtefája alatt. Rendkívül finom körtéjük van a Vetróéknak. Vannak évek, amikor akkora a termés, hogy az utcára is kihullik, kiömlik szinte. Ez a körtefa egyedül képes felvillantani azt az időt, amikor

Orbánfalvát még nagyrészt szőlők és gyümölcsösök borították. Olykor felveszek egy-egy körtét. Citromkörte, mondom. A gyerekkor körtéje. Sőt, olykor vendégeimet is meginvítalom a Vetróék utcára hulló, utcára terített körtéjéhez, s közben a padot is megmutatom, lévén hogy az ő padjuk, mint jeleztem, jobb állapotban van, mint a miénk, jóllehet látszik, már azt se igen használják, nagyrészt lepergett róla a fehér festék. Minden jel szerint immár kihunytt az afféle életforma, gondolom olyankor, a padjukat szemlélve, amikor is az emberek csak úgy üldögéltek a kertjükben, a padon. Nem tudom, de azért én még szeretnék beszerezni néhány békebeli kerti gömböt, melyek oly gyakran lobbannak fel Kosztolányi könyveiben, verseiben. És üldögélni köztük, a kerti gömbök között, a padon. Hihetetlen, mennyi energiára van szükség ahhoz, hogy időt szakítsak ehhez a kerti padon való üldögéléshez. A világ mintha le akarja lökni, nyomni róla. Mint álmában Tolsztoj grófot, ahogyan a fia a fenekével le akarja lökni a székről... Gyakran kapom azon magam, Tolsztoj naplója van a kezemben, kíváncsian olvasom újra és újra annak a széken való tulakodásnak a leírását... Olykor úgy okoskodom, ha barátaimmal, ha kutyáimmal veszem körül magam, egy-két-három kutya erről, egy-két-három kutya arról, nem tudnak hozzám félni az emberek, nem tudnak olyan könnyen lelökni fenekükkel a kerti padról...

De, hogy folytassam, meséli T. Olivér, a Vetróék padjának igazi nagy pillanata számomra az volt, amikor egy napon, majdhogynem a pad mellett, a pad és a körtefa között, megpillantottam azokat a síbotokhoz erősített, vízen járó behemót talpakat, csak úgy félredobálva, moszatosan-maszatosan, s hirtelen máris látni véltem a folytatást, mármint azt, ahogyan kijöve a tóból, ki a tó alól az ifjú demonstrátor, aki, mint jeleztem már, a feltaláló fia volt, tán maga is feltaláló (persze ezeket a dolgokat még pontosítani kell, noha én jól ismerem ezeket az embereket, persze még korántsem annyira, mint egy regényírónak ismernie illene, gyakran félek, hibázom, meg találok bántani őket, nem győzök előre bocsánatot kérni), úgy, ugyanabban a ritmusban lépegetve folytatta útját, teljesen megfedkezve a miniszterről, a helyi elöljárókról, pártfunkcionáriusokról, elnökökről, vezérekről, komisszárrá lett kékharisnyákról, ugyanabban a ritmusban lépegetve érkezett haza, a Kizur István néphősről elnevezett Nagyfenyvesre, illetve az abból nyíló Petőfi utcába, Petőfi-alsóba (azt már pontosítottuk, a Petőfi-alsó a Pap Pálban ágazik el, hogy aztán majd a mi hátsó fertályunk előtt a Bartókra csatlakozzon, illetve belefusson a Magyar László térbe, igen, mondta Misu, ő, mármint T. Olivér minden jel szerint, valami olyan regényről álmodozik, amelyben ezek az ide-oda, erre-arra nyíló semmis utcák a legfontosabbak, majdhogynem a főszereplők, olyan valamik, mint Knifer számára a meanderek), kinyitotta a kerti kaput, érezni lehetett, nagy fáradtság nyomta, majd leült, félájultan lehuppant a padra. Pihent egy kicsit. Közben ő is megevett egy citromkörtét. Az első falatnál még érezte, a moszat íze is keveredik a körte üde, akárha valóban citrommal pezsdített ízébe. Később mesélte valakinek, hogy akkor ott, a víz alá süllyedve, arra gondolt, az ellenkező irányba indul el, a IV-es szektor, a bumeráng, a Palicsi-tó bumerángforma, túlsó vége felé. És ott valamiféleképpen alant marad, kabátjába mindenesetre be volt dugva egy nádszál, ha netán szüksége mutatkozik valami javítást eszközölni a talpakon, azon szívja a levegőt, a következő pillanatban pedig arra, most majd gyorsan felkapálódzik, átcammog a tömegen, a közben gyorsan ritkuló tö-

megen, moszatos-maszatos arcát mosolyra próbálja húzni, hazamegy, és megesszik egy citromkörtét. Csak egy citromkörtére vágott. Jóllehet a díszebédre is hivatalos volt. A feltaláló és ő, az ifjú demonstrátor is. De az már egyértelmű volt, a díszebédétől elestek, immár csak az lebegett a szeme előtt, hazacammog, elvonul a Fehérakác vendéglő előtt, befordul a Petőfi utcába, már annyi ereje sem maradt, hogy leszerelje a vízen járó talpakat, hanem csak annyi, miközben a kerti padra hanyatlík, megegyen egy citromkörtét. És akkor a kerti padra hanyatlott és megevett egy citromkörtét. Majd még egyet megevett. De ezt a másodikat már lassabban. És majd csak aztán gondolt arra, hozzá kellene látni, elkezdni az algás, moszatos-maszatos talpak leszerelését. Ám közben elnyomta az álom.

Az én rokonom, említettem már, egyetlen palicsfürdői rokonom, Vitéz Károly a szabadkai feltalálók egyik organizátora. Akinek a véleményét Vetró úr vízen járó talpait illetően természetesen első dolgom volt kikérni. Ám rokonom nem volt hajlandó nyilatkozni, ugyanis a szabadkai feltalálók egy másik frakciójának volt ő tulajdonképpen a vezetője, organizátora, és nem annak, amelyhez Vetró úr tartozott (ezeket a dolgokat is pontosítani kell, mivel más lényeges dolgokat is érint, először is képzeljük el azokat a gyárat, ahol ennyi feltaláló nyüzsgött, ne haragudjanak, de én ezt a kérdést örökre nyitva fogom tartani, másodszer pedig a nevezetes kis, bécsi mozi, a világ egyik legkülönösebb mozija, az ILARIJA miatt, illetve hát az ILARIJA mellett lévő Európa szálló miatt, ahol bécsi napjaink ideje alatt leginkább megszállni szoktunk, ugyanis, ki hinné, én sem hittem: az osztrák feltalálók irodája is ott székel éppen, az ILARIJA mellett, az Európa szálló alatt, igaz ezt az egybeesést senki sem hajlandó véletlennek hinni, egyesek úgy hiszik, ott védetem le irományaimat, költeményeimet, bármit írjak is, szaladok Bécsbe, levédeni...

Igaz, jó ideje már nem foglalkoztam ama talpakkal, de titkon reménykedem, hamarosan eljő a nap, amikor a tó vize, az említett elegy valóban zsáddá szilárdul, hiszen éppen mostanában hallottam, az állatkert is a tóba engedi a vadak táplálékához trancsérolt döögök véré, és mi, halandók is járn tudunk majd rajta, járn legalább, ha fürdeni immár a Palicsi-tóban többé sosem is fogunk, lévén hogy a maffiózók és a politikusok úgy fogják egymás bokáját, egy olyan róka fogta csuka fogta ördögglakat keletkezett közöttük, pontosabban a tó körül, hogy ebben az ügyben immár kizárt dolog mozdulni. Igen, ha mozdulni már nem is, de talán majd lépegetni a vízen – a zsádon igen. És akkor majd nem azt mondjuk, elmegyek fürdeni, hanem azt, megyek, járok egy kicsit a Női és a Férfi strand között – a zsádon (jadeiten)... És akkor majd azt mondják ismerőseink, barátaink, hogy tegnap láttunk benneteket a zsádon járn, mire mi azt válaszoljuk, igen, tegnap jártunk, kéz a kézben, egy kicsit a zsádon... Már egészen szilárd. És főleg nem kell félned, mint a jégen, hogy beszakadsz... Jársz egy kicsit a zsádon, ruhában, fürdőruhában avagy pucéran is akár... Jársz egy kicsit a zsádon... Pucéran, miközben csak szeméremékszereid csillannak a holdvilágban... Arra is gondoltam, egyszer ha netán összefutok Vetró úrral, jelzem neki, híve vagyok a vízen járást illető kísérleteinek, ám félek, a probléma inkább alkémiai természetű...

Talán volt idő, amikor még a mi padunkat is óvták. Legalábbis télire valami tetőféleség alá vitték. Minden bizonnyal a száletliben is állt néhány évtizedig. De amikor mi, a '90-es évek elején, még a háború alatt, ideköltöztünk – a háború és

a migránsáradat beindulása között éppen tíz év maradt, ismét csak tíz év békeidő, ami éppen elég volt a horvátországi, a boszniai és a koszovói menekültek nivellálására –, már nem volt szeletli. A pad künn hanyódott. Hol a bolgár dió alatt, hol a citromfűves tábla közepette. Miközben hátlapja hol erre, hol arra billent, dőlt, állt árván, elhagyottan. Ugyanis ez a pad volt az egyetlen dolog, amit az előző tulaj itthagytott nekünk, de mi akkor még nem vállaltuk fel, nem tudtuk magunkénak igazán, még a házzal általában voltunk elfoglalva. A Homokvárral mint olyannal. A gyermekkor folyóparti homokvárával, amely közben a romantikus regények omladozó várával lett azonossá, egy kis tó partjára való átemelésével, átjátszásával, áttüntetésével... Előbb alapot kellett alája húzni. Mert a homokvárnak (salakbeton villának) nem volt alapja. A homokváraknak úgy általában nincs. Alapja. Majd megállítani az omlását, pörgését, jöllehet az általam adott új név, a Homokvár valójában éppen hogy a pörgést állandósította, változtatta át órjas homokórává... Szóval én akkor, előbb még inkább az előző tulaj nagy szabóasztalát szerettem volna. (Úgy voltak szétdobálva rajta a szabóminták meg a kották, mert egy megszállott jazz nagybőgős élt akkor már csupán a lassan omladozni, már-már leülni készülő villában, mint a vezérkari térképek egy vesztett csata után, gondoltam, kombinálom a két dolgot, a szabásmintákat, a hölgy-szabó mintáit az improvizációk ilyen-olyan, nagyrészt kézzel írt kottáinak jelzésrendszerével), de végül is csak ezt a megroggyant padot hagyták itt nekünk. Minden bizonnyal megvizsgálták, és már nem merték megmozdítani, nem méltatták arra, hogy magukkal vigyék. A szeletlinek meg akkor már, mint mondtam, nyoma sem volt. A kertnek, szőlőnek az a része, ahol a szeletli állt, tulajdonképpen már nem is tartozott hozzánk, a mi placcunkhoz. Csupán a villát építő, eredeti tulajdonos, Perčić úr lányától, lányaitól, a Perčić nővérektől kapott kartonra kasírozott, kettőbe tört, halvány fotón sejlett valami belőle... Barátom, Durst Gyuri, a filmproducer, aki a Palicsi Európai Filmfesztivál alkalmából szokott volt járni hozzánk, ajánlotta, fölviszi Pestre a kettőtört szürke kartont, fel a Mai Manó Házba, hogy ott összehegesszék, restaurálják, véglegesítsék a pad helyét... És akkor, magyarázta Durst, a kis tó mögött üldögélve nagy, piros kalapjával a fején, mert közben, a döglött Palicsi-tavat helyettesítendő – ez volt Illyéshez kötődő nagy, vízrajzi vízióm első mozzanata! – egy kis tavat ástunk a bambuszos Sanyival, Bambusszal, a festő és mázolóval, aki tulajdonképpen hentes volt, de mostanában egy másik Sanyit nevezek hentesnek, a kőművest, ő, a másik Sanyi, a sonkás Sanyi, a Sonka készíti elő a húsvéti sonkát nekünk, már szép, sárgára füstölve hozza, én meg tüllruhát húzok rá a legyek ellen, és a padlásfeljáróba akasztom, így ő, az első Sanyi, megmaradt a festő, a bambuszos Sanyinak, Bambusznak, mert a SEVER-ben tankmotorokat festett volt egykor a Kadhafinak, szóval ne bonyolítsam, a bambuszos Sanyival, akivel miután kiástuk a kis tavunkat, a határsávba mentünk, hogy a határsáv tőzegtavából vízililiomot hozunk, ültessünk egy pléhteknőbe, hogy aztán a pléhteknőt, akárha Attila koporsóját, a kis tóba süllyesszük, ült tehát Durst Gyuri a Homokvár vadszőlővel befuttatott Monarchia-sárga homlokzatával, a meg-megcsillanó 200 ablakkal szemben, amelyek mint valami nagy rovar szemének fazettái mutattak bennünket, mutattak, kik is lennének mi tulajdonképpen, istenem, kik is, kik is, tűnődött ő, Durst Gyuri is, akárha valami logikai játékban, ide-oda pásztíratva a

kettétört, puha, régi vasúti jegyek állagát idéző, puha, vastag, szürke kartont, annál is inkább, mert közben már, miután a Duna-tévében ellehetetlenítették, elhatározta, ő is Spanyolországba költözik, ő is spanyollá lesz, mint Marcsi, a lánya, így a kettétört fotó még mindig nem hegesztetett össze, ugyanis e fotó szakadékába került valamiféleképpen egész Spanyolország és Katalónia is...

Nekem valahogy eszembe sem jutott, hogy védjem, tető alá vigyem a padunkat, úgy éreztem, a száz év alatt valamiféleképpen, a sok festékrétegtől tán, mert kétszer-háromszor már mi is átfestettük, a sok madárürüléktől, az akkortájt hozzánk szokott szajkópár is éppen reá csorgatta fehér ragasztóra emlékeztető ürülékét. Lám, a szajkók még így is kötődtek hozzánk, mintha csak tudták volna, éppen az ő nevükből, pontosabban a csúfalkodó szajkó, a *Garullus Infaustus* nevéből gyártottam volt akkortájt központinak mondható költői kategóriámat, a palicsi, a fürdővárosi lumpenek, nemesebb lumpenek specieszének nevét: az *infaustust*, igen, ki hinné mindezek után, hogy éppen a szajkók próbálták utoljára megmenteni nekünk a kerti padot, mert valóban azt hittem, tömérdek fehér ragasztójuknak (guanójuknak) köszönve preparálódik, abszolút időállóvá lesz. Hiszen különben is akkor volt a legszebb, ha belepte a hó. Igen, a hóban volt a legszebb. A hóban a legszebb. A nagy hóban.

Ahogy ül rajta a hó. A szív hó. Keresztbe tett lábakkal. A hó is keresztbe tett lábakkal. És a pad is. Ültek – ülnek keresztbe tett lábakkal. Egymáson. Istenem, mondtam. Istenem. És olykor kevésen múlt, akárha valami fotelbe, a padon felgyülemlett hóba üljek, afféle hőemberként kényelembe helyezem magam is.

Aztán egyszer, az sincs kizárva, önnön súlyától megroggyant. Később bambuszos Sanyival, Bambusszal próbáltunk alászögezni egy-két deszkát, lábait is megtámasztani, de hiába, egy napon puhán magába süllyedt alattam. Még arra is gondoltam, lám, ez a pad fog aláengedni engem, egészen alá, a puha tőzeggel elegy homokba, szépen aláenged, alávisz, akárha a hamvasztó liftje. És még papot sem kell hívni. De még akkor sem gondoltam arra, hogy kivonjam a forgalomból, feldaraboljam, feltüzeljem. Inkább arra gondoltam most is, hogy ha újra átfestetném, talán kihúzna még néhány évet... Épp akkortájt kezdett egy piktor, egy igazi piktor is rendszeresen előfordulni nálunk. Ugyanis Jutka elhatározta, a Homokvár mind a 200 ablakának keretét átfesteti fehérre...

Ő volt a Misi mester.

Olykor ide-oda menet találkoztam vele. Hol az udvarban. Hol a kertben. Leginkább egy-egy ablakot cipelt, lévén hogy a 200 ablak közül mindig akadt, amelyet előbb ki kellett javítania az asztalosnak, s csak majd aztán festeni... Főleg ezért, de közben más apróbb munkákra is hívogatta Jutka. Ugyanis a bambuszos Sanyi, Bambusz komoly munkát kapott, rendes munkaviszonyban állt a sarkon, Vida Zoliéknál, afféle házmesterré lett, immár nem ért rá hozzánk is járni, élete végéig gereblyézheti a hatalmas tölgyek, hársak és ostorfák leveleit, mindenféle fenyők tűlevelét, attól függetlenül, hogy Zoltán már egy komoly, gégecsöves levélszívó masinát is beszerzett számára...

Jutka most például a konyhaajtót festette át vele. Ugyanis a Molotov-coctaille – így mondtuk, betű szerint, hogy coctaille, jóllehet csak benzin volt tulajdonképpen a KNJAZ MILOŠ nevű ásványvíz zöld palackjában, amit tíz éve házunkra, a Homokvárra dobtak volt, lám, mondtam akkor, nem könnyű a menekültek hul-

lámái, bombák hullása, Molotov-cocktaille-ok röpködése közben üldögelni mozdulatlanul, a szitakötő kék szemét fixálva a tükröződő semmis, kis tó felett, üldögelni egy lassan homokba süllyedő kerti padon – olyan égési sebeket hagyott rajta, mármint a külső konyhaajtón, hogy aztán ismét egészen megfeketedjen, Jutkának tehát tényleg nem maradt más hátra, mint hogy ismét átfestesse Misi mesterrel...

Megkedveltem a kis, ide-oda billegő, matrózjárású piktort. Misi mestert. Előbb azt hittem, tengerész volt, biztosan ő is Pólán szolgált, mint unokabátyám, meg a BADA DADA, később meg azt, hogy a létrán való lovaglástól ilyen a járása, de hamarosan megtudtam, maga is mesélt róla, hogy évtizedekig mint neves karateedző dolgozott volt Palicson, a palicsi karate részben hozzá kötődik, akár szobrot is kaphatna, jegyezte meg Vad Jocó, aki a tanítványai közé tartozott, de egy alkalommal megsérült a lábfeje, igaz, az sincs kizárva, az ilyen dolgot nem feszegeti az ember, csípőficammal született, s úgy, csípőficammal lett vezető palicsi karatistává, edzővé... Amikor Jutka megemlítette neki, hogy át kellene festeni az ajtót, azonnal megállapította, eredetileg nem lett jól lekaparva, ugyanis az elszenesedett réteget teljes mélységében el kell távolítani, még akkor is, ha fennáll a veszély, átlukad az ajtó, majd begitteljük, mondogatta, majd szépen begitteljük, kivéve, tette hozzá, ha nem akarnak egy avagy több speciális kémlelőlyukat, és akkor, az ajtó körüli tárgyalások közepette én is előhozakodtam a kerti paddal, mármint hogy netán azt is megpróbálhatnánk egy alapos újrafestéssel feltámasztani.

Misi mester megkerülte a kis tavat. Leült a padra. Üldögélt. Nem nézett se erre, se arra. Ha nézett valamit, inkább csak a felhőket. Majd váratlanul maga alá lesett. Felfordította, nevetett, amikor meglátta, összekötöttem manillával, meg valami elnyűtt nadrágszíjjal összekapcsoltam, össze a pad szét-szétcsúszó, keresztbe tett lábait. Majd már ismét a padon üldögélve, azt mondta, van egy asztalos barátja, itt, nem messze Radanovácon, aki már különben, tette hozzá, dolgozott a maga fiának, tudja, mondta, magyarázta, ő hozta rendbe azt a nagy ablakot, amit aztán a fuvolás Lévaival meg fuvolás Lévai féltestvérével, a Lévai Teslával Ráckevére szállítottak... Ő, mármint az asztalos, aki Gergő névre hallgat, mondta a kis billegő piktort, biztosan rendbe tudná hozni ezt az izgalmas felépítésű-ölelésű padot is, s ha rendbe hozza, tette hozzá, akkor ő örömmel fogja lepucolni, preparálni, újfent átfesteni...

Úgy is lett. Nem sokkal a Molotov-cocktaille által megrongált ajtó újrafestése után egy napon megjelent Gergő a Homokvár udvarán. A Homokvár kertjében. Ő is ide-oda járkált. Nemegyszer megtörtént, vele is elhaladtunk egymás mellett. Hol köszöntünk egymásnak, hol nem. Egyszer éppen akkor haladtunk el egymás mellett, amikor én Tanakával, a neves japán butoh táncossal lépkedtem szelídgesztenyénk irányában, ugyanis, mint Tanaka mondta, Japánban a szelídgesztenye afféle szent fa, ha találunk egy szelídgesztenyét, köréje hamarosan házat építenek... Emlékszem, akkor azt próbáltam elmagyarázni Tanakának, hogy nekünk is szükségünk van egy ilyen szent fára, netán megóvjva az élő-mozgó, mint aranyos szomszédunk Schuster úr mondta, porladó-muzsikáló állagú Homokvárat, de hát különböző nehézségeim támadtak, ki tudná megmondani, hogyan is mondják japánul vagy angolul a homokvárat, és ha netán meg tudnánk monda-

ni, hogyan mondják, még akkor sem tudnánk eldönteni, a japán kisgyerekek számára ugyanazt jelenti-e a homokvár, mint nekünk jelentett... Gergő többször körülsétálta a villát. Csodálta az ablakok különös formáját. Valójában megbabonázta a 200 ablak. Azonnal felmérte, ő ezzel a 200 ablakkal egész élete folyamán elszórakozhat. Majd ő is a padra ült. Közénk. Hosszasan beszélgettünk hármásban. Az életről. Palicsi ifjúkorukról, amikor is a piktor, ahogy ő nevezte, Misi, a környék legjobb táncosa volt... Senki sem tudta ugyanis utánozni azt, ahogyan billegő-ringó matrózjárása táncba ment át, senki sem mert versenyre kelni vele... Végül is azt ajánlotta, ne toldozzuk-foltozzuk. Mármint a padot. Nem érdemes. Csinál ő egy ugyanilyen újat. Mondtam, rendben. Mondtam, szép lenne egy ugyanilyen új kerti pad. Van is némi anyagom, tettem hozzá, mivel Glass Laci, aki szintén ifjúkori társuk volt, bevásároltatott velünk deszkából, amikor a hátsó, Pap Pál utcai kerítés alját zsaluzta. Megegyeztünk, elszállítja Glass Laci deszkáit, a lábához meg majd maga ad valami jobb minőségű, erősebb, keményebb, tartósabb anyagot.

Az én kérésem csupán az volt, ha már új padot csinálunk, legyen egy kicsit hosszabb. Nagy a család. Sok az unoka. Meg hát a kutyák is szeretnek felülni közénk, a tacsik, a szamojéd, sőt újabban még a komondor is... Méricskeltük, 40 centi személyenként, 20 centi kutyánként, kivéve a komondort, akire szintén 40-et számolt, hozzáadtunk, levontunk, majd végül egy 4 méteres padban egyeztünk meg. Magát a régi, ahogy ő mondta, pudvás padot is elszállította, mert ugyanolyan szerkezetet akart, ugyanazt a két, illetve most három ölelő karpárt, mert a mi padunkon a lábak ugyanakkor karok, földből, a homokból felnyúló karok is voltak, ezért olyan csodálatos üldögélni rajta, ugyanazt a kellemes hajlatot szerette volna elérni, amit a kis fürdőhely hordott ki, őrzött meg, talán éppen Marienbadból plántálva át ide, hozzánk az eredeti modellt, amelyen akár Goethe és Arany János is üldögélhetett volt egykoron, igen, nem sokkal a Vermees nevű polihisztor nábob előtt (ez is egy palicsi szpéciesz, akárcsak az infausztusz: *polihisztor nábob*), aki a padot tulajdonképpen Palicsra hozatta volt.

Gergő olykor jelentkezett. Hol ezért, hol azért. Hol szeg kellett neki, hol gitt, hol ilyen-olyan minőségű üvegpapír. Hol meg csak beszélgetni akart. Velem. Ahogy ő mondta: T. Olivér úrral. Akinek a verse benne van a felesége olvasókönyvében. Mondta is egyszer, így beszélgetni csak a T. Olivér úrral lehet... Beszélgetni például a pad témájára. Hol pedig csak úgy, közben persze a véletlenül elhullajtott apró, semmis jeleknek köszönve, arról is értesülve, per pillanat hol tart a pad építési munkálataival. Úgy beszélt róla, akárha egy hídról. Avagy árbócos hajóról. Próbálom lerövidíteni.

És aztán, egy napon megérkezett a gyönyörű, nagy, új kerti pad. Már az utcán körülállták. Körül a Pap Pál, körül a Bartók és a Petőfi lakói. Nem értették, miféle pad is ez, melynek egyik vége még a Bartókban van, a másik pedig már a Pap Pálban. Csodálatos volt a vadszőlővel befuttatott, Monarchia-sárga fal előtt, mert egyelőre oda helyeztük. Valóban híd volt, és árbócos hajó is volt. És a billegő léptű piktor, Misi mester is hamarosan megjelent. Itt biciklizett a fátyolsövény előtt. És, mint mesélte, azonnal megérezte, először is az új, nyers pad illatát. Azt

is azonnal megérezte, valami történik a fátyolsövény mögött. Persze Gergő hangját is felismerte, mondta. A Pap Pál felé fordult, majd a hátsó kapun jött be. Zöld, női kerékpárját, amit még véletlenül sem szabad Igor fűzőld férfi kerékpárjával összetéveszteni, a vadgesztenyéhez támasztotta. És már ő is ott ült Gergő és a bambuszos Sanyi, Bambusz között.

Most még jobbat beszélgettünk az új, frissen gyalult, csiszolt 4 méteres padon üldögélve a kutyák társaságában.

Gergő megemlítette, várandós a lánya, már meg is indult a magzatvize, épp most vitték be a kórházba. Mondtam, ha megszületik, megünnepeljük. Itt a padon. Ez mind a hármuknak tetszett. De a biztonság kedvéért már most is hoztam egy üveg pálinkát. Kevés szebb alkonyt, éjszakát, hajnalt éltem meg, mint akkor, azon az új, még nyers padon. Hídon, a kis tavon észrevétlenül billegő árbócos hajón, nézze, mondogatta ujjongva Gergő, nézze, Olivér úr, szebb képet tükröz, karcsúbbat, mint a hold...

Másnap-harmadnap aranyos kis piktorunk (Gergő majd kétméteres, azért mondom kicsinek Misi mestert, jóllehet nagynak is mondhatnám, mert szakmájában, mint Gergő is elismeri, nagy, nagyobb, mint ő, sőt művész, mint ama másik, palicsi piktorunk, akinek a kutyája megette volt a tojássárgájával kevert aranyfestékét, s utána aranyrögökkel szórta tele Palicsfürdőt, több embert láttam, amint elbizonytalanodva piszkálja sétabotjával, esernyője végével, azon aranyrögöket, igen, művész, mint a Palicsi Picasso, és tényleg valóságosan is nagyobb volt, ugyanis munka közben állandóan fönnszékelt a létrája tetején) munkához látott.

Először is soká smirglizte, legyezte a Ferivel. Feri így, mondogatta, Feri úgy... Melyik Feri, kérdeztem, mert már azt hittem, ő is ismeri a Luszteres Ferit. Noha ismeri, most nem a Luszteres Ferit emlegette, hanem a Vertreiber-, az oszlató, csíkozást oszlató ecsetet becézte... Viszont, tette hozzá, a Luszteres Ferit jól ismeri, ki ne ismerné. Jelenlegi felesége itt lakott a Magyar László térből nyíló Vranje utcán, a Hock bácsi egykori villájában. A felesége első férje meg a lánya még most is itt lakik...

Először is tartósítóval preparálja, magyarázta, majd többször lefesti zölddel. Ám mindenekelőtt, nagy körültekintéssel, valami átlátszó fólialepedőt terített alája, ne kenje, ne csöpögtesse össze a homokot, a fűvet, a keskeny, valamiért éppen ott vezető, szinte átlátszóvá kopott téglajárdát. Figyelmessége, mármint hogy még a homokot, a fűvet, a kopott téglákat is óvja, igazán meghatott. Honnan ez a fólia, kérdeztem. A szomszédom, a Kabai kőfaragó egyben koporsós is volt, mondta. A Kabai ilyen fóliában tartotta volt az értékesebb új koporsókat. De aztán eltűnt. Ki, kérdeztem. A Kabai. És a sok kitűnő fóliahuzat itt maradt. Hova tűnt Kabai, a koporsós, kérdeztem. Nem tudni. Amikor meghalt a Marika férje, a nagy keveredésben magára maradt a ház, és valaki mind összeszedte az anyós aranyát, aki minden garasát, minden hold eladott földjét aranyba fektette... Na már most, a Kabai annyira sírt a temetésen, rosszul lett, haza kellett mennie, a rendőrfőnök kísérte haza. Útjuk egyenesen a tárva-nyitva hagyott házba vezetett, összeszedték az összes aranyat, és Kabai gyorsan áthajtott Horgosnál a határon. Majd pedig Pestről elrepült valahová... Nahát akkor tűnt el a Kabai. És akkor maradt itt a sok koporsó, a sok ilyen-olyan koporsóhuzat. Misi mester azonnal észrevette, foglal-

koztatni kezdtek azok a bizonyos fóliák... Ha Olivér úrnak szüksége lenne netán egy vagy több ilyen műanyag lepedőre, szívesen hozok magának is, mondta. Majd hozzátette, télire talán nem ártana nekünk is egy ilyen fóliát húzni a padunkra... A padot is téliesíteni... Ahogy örültem annak, hogy óvja a homokot, a fűvet, az átlátszóvá kopott, mohás járdát, annak is örültem, hogy immár a padot padunknak, a mi padunknak nevezi. Tán éppen abban a pillanatban lett a kerti pad mint olyan valami egészen mássá. Mi úgy mondtuk, végtelenné, végtelen paddá. Szóval, ahogyan Misi mester megörvendeztetett, úgy meg is zavart ajánlatával. Dadogtam. De aztán mondtam, rendben, hozzon egy olyan fólialepedőt. Egy olyan nagy fólialepedőt, ahogy ő mondta, fóliazsákok. A sonkás Sanyi, Sonka huzatnak nevezte... De Misi mester kijavította, nem zsák, a villámzáros fóliazsákok, amelyekbe a hullákat csúsztatják, azok feketék... De, mondta, majd utána-néz, lehetséges, van villámzáros változat áttetszőben is... Megegyeztünk, ha van, hoz egy villámzárosat. És télire majd ráhúzzuk az új, a végtelen padra. Mert valóban vannak extra méretek is. A dinári hegyekből érkezett menekültek között sok a kétméteres, sőt annál is magasabb férfiú. Azért vagyunk immár kosárlabdában is az elsők között a világon...

Azt már nem mondtam neki, hogy valahogy úgy képzeltem, a kutyáimmal, a szamojéd Hattyúval, a selymes érintésű, állítólag lengyel Tadeusz-sal, a Godot nevű féltacsival, aki a *Mozgó Ház Godot-dalaiban* is játszott volt fenn Pesten, de Tokióban is, meg a Vitéz névre hallgató komondorral, majd én is beülök melléjük a fólia alá, be a villámzáros fóliazsákba. És majd benn ülünk a fólia alatt, benn, tavaszig, benn, akárha örökre... De a kis piktör (mindig kijavított, piktör és mázoló) nem értette, mit beszélek, mit hadovállok. Gorotva egyszer rám szólt, mit hadoválsz itt a Hadak útján, mert közben valóban hadak útjává lett az Orbánfalva utca, a tévében, a világ tévében is állandóan azt mutatták: az Orbánfalva utcát, miért hadoválsz itt semmiségekről összevissza?! Akkor újrafogalmaztam, rövidebbre fogtam gyakran kóvályogni hagyott mondataimat, mármint azt, hogy majd ő és a Gergő, meg a két Sanyi, a Sonka, meg a Bambusz is beül a fólia alá, és szépen magunkra húzzuk a fólia villámzárát...

Aztán Misi mester napokig festett, festegetett szépen, dallamosan. Ez a dal-lam, Misi mester egyedülálló dallama, ki gondolná, most a Pulcer-testvéreket juttatta eszembe, azokat a csodálatos pillanatokat, amikor a legfiatalabb Pulcer-testvér, künn a tanyán, fenn a ragyogó égben, a délibábban játszó sziket, Oromhegyest, Oromhátat kémelve, az új verébléceket festette szintén zöldre, szintén dallamosan...

És akkor, három-négy nap múltán már a zöld padon üldögélve Gergővel, a bambuszos és a sonkás Sanyival, Misi mester a gyerekkoráról kezdett mesélni. Ugyanis azt találtam kérdezni, palicsi születésű-e? Igen, mondotta, jöllehet a dolog bonyolultabb, tette hozzá. Édesanyámék Nagyfényen, édesapámék pedig Szabadkán éltek, a zsidó temető farában... Egész életükben a válykot verték. Akkora gödör volt már a házuk előtt, mint egy bányá. Én is szerettem ott, alant játszani, mesélte, mikor elmentek a munkások, várakat építeni, s oda, a zord várak tömlőceibe zárni a 4-5 méter mély gödörbe hullott állatokat, mert nagyon sok apró állat hullott alá... A vályogföld bányagödre afféle csapdaként működött, hullott bele varangy, fűrj, fácán, de még róka is, túl meredek volt nekik a fal.

Gondoltam, majd valami állatkertet állítok be, megkereshetném velük a mozira valót. Egyszer valamiért, biztosan azért, legyen ivóvíze a sok aláhulló állatkának, ásni próbáltam, kutat ásni a kubikgödör fenekén, s ahogy leszúrtam az ásót, egyszer csak gejzirként fakadt fel a víz, halálra rémülve menekültem föl a rozoga létrán, nem mertem hátra nézni, meg voltam győződve, pillanatok alatt megtelik a gödör, pillanatok alatt előnti egész Szabadkát... Mi Palicson éltünk, de a szüleim újfent elváltak. Életük folyamán ötször váltak el, ötször esküdtek újra. Lehetséges, azóta a túlvilágon még elváltak néhányszor, de azokat a válasaikat már nem számolom, már nem húzom a reccákat nagyanyámék nagyfényi ajtófélfájára, annál is inkább, mert azóta már én is elváltam néhányszor...

A BRATSTVO vagongyárban helyezkedtem el, mint festő és mázoló. Ez a lioner, emelt ki padra helyezett, nagy fekete táskájából egy hosszú, pipaszerű, ahogy ő mondta, keverő ecsetet, még a BRATSTVO-ból maradt... A vagonokat festettük. Kékre. Harminc éven át. Egy nap egy hordó kékfestéket használtunk el. Plusz a hígító. Egy hét alatt hét hordóval. Plusz a hígító. Egy hónap alatt harminc hordóval. Egy év alatt tizenkétszer harminc, az háromszázhatvan hordó. Plusz a hígító. Évente ugye háromszázhatvan liter hígító. Harminc év alatt harmincszor háromszázhatvan, az tízezer nyolcszáz (10 800) hordó kékfesték. Plusz a hígító. Olivér úr, el tudja képzelni: tízezer nyolcszáz (10 800) hordó kékfesték?! Plusz a hígító, mondta Gergő, ha Misi mester véletlenül kifelejtette. Én, Olivér úr, a szó szoros értelmében kékfestékben úsztam, leledztem fél életemen át, nekem nem kellett az Adriára utaznom... Elutaztak, elúsztak helyettem a BRATSTVO kék vagonjai... Arról meg nem is meséltem, évtizedekig finom narkózisban éltünk. Ha valaki szabadságra ment közülünk, két napnál nem bírta tovább otthon, ahogy mi mondtuk, elvonókúrán... Jajgatva szaladt vissza a munkahelyére. Szipózni. Majd most meg, minden bevezető nélkül, a lányáról kezdett mesélni. Hogy akkor zavarodott össze. Már mint ő. Vagy minden. Az egész világ. Sokáig nem értettem, jöllehet ő tőmondatokban beszélt, ijesztően metszetten.

Ha jól értettem, olyasvalami történt, hogy az iskolába menet megverték a kislányát. Meg, valamiért, talán mert ellenszegült, meg, nagyon. Ő berohant az iskolába. Be a rendőrségre is. De semmit sem tettek. Valahogy nem tudott a végére járni a dolognak. Az eset még ugyanis az ún. magyar-verések előtt történt. Mintha nem lett volna elég komoly, már mint az eset. Ő, tette hozzá, elintézhette volna a komákat, hiszen akkor már vagy tíz éve karateedző volt. Csak egy-két egzakt mozdulat kellett volna, pont így mondta, majd mutatta is, beszéd közben többször mutatta is, de ő: megtartóztatta magát. Ezt tanította tíz évig. Ezt a megtartóztatást. Igen, akkor kiakadt valami, mondta. Hosszú csönd. Mi akadt ki, kérdezte Gergő. Én, mondta. Csönd. A világ, tette hozzá. Az akadt ki.

Egy szerencsém volt. Megint hosszú csönd. Mi, kérdezte Gergő. Mi volt a szerencséje, Misi? Az, hogy éppen azokban a napokban kaptam egy sudoku-újságot piktör barátomtól. A Palicsi Picasso öccsétől. Azonnal rákattantam az egyikre. És azóta, húsz éve sudokut fejték. Naponta, intenzíven. És közben megpihen a lábam is. Szamuráj és Amőba sudokut. Sőt újabban már rákaptam a Gyilkos (Killer) sudokura is. Egy-két napot dolgozom, besegítek a fiamnak, apró-cseprő dolgokat vállalok, mint maguknál ezt a berobbantott ajtót, meg ezt a kerti padot például,

meg hát a 200 kisebb-nagyobb ablakot... És napra nap, igazgatom össze a Szamuráj és a Killer sudokut. Most már inkább csak a Killer sudokut. Hetente egyszer sörözöm. A vörös fotelben. Mert a lábam miatt nem szaladgálok feleslegesen, eleget lovagolok a piktorlétrán, ha nem kell, nemigen mozdulok már a fotelből. Még a GULLIVER elé sem megyek el. Ami, ugye, nagy szó. Szükség esetén olykor még elkarikázok a tölgyek alá, a trafikba plusz sörért. Nekem találták ki ezeket a kétlites műanyag palackokat, sörös bombákat. Két-három flakonnal nekem elég. Ritkán esik meg, hogy négy is elmegy. Olykor még reggelre is marad egy-két korty a harmadik üvegből. Csönd. Illetve kacagás. Ahogy T. Olivér mondja, fájó kacagás, akárha a gerlék, valójában meg sem lehet őket különböztetni... Valamint kacagás közben ama egzakt, a karatéből és a sudokuból képezett mozdulatok.

CSEHY ZOLTÁN

Fogli d'album VII.

Trace

*Ebből az arcból víz fog folyni, megindul majd, akár egy csapból.
Rozsdás, elszíneződött, büdös lesz. A szemek ideig-óráig
még a vízcsapon túl tartják, a csőrendszer liliomgyökérszetében.
Hideg van még a szíromnyitáshoz, hideg a harmathoz.
Készül a víz, egyre közelebb ér az archoz,
van rajta nyílás elég, a rozsdás csapok
elégjavágya szinte végtelen.*

Portugália

*Portugália gyümölcsszállító hajó! Portugália matrózszakáll!
Tükrokből néz ki borotvahabosan Portugália!
Portugália többes számot kér magának! A tengert hurcolja
Portugália, élre vasalt himnuszokba rendezi!
Portugália a saját szemébe néz, messzi villanásokat észlel
a beteg pupilla mélyén. Portugália kivonja a világból a fényt.*